

Redakcija, uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 8. Telefon 23-61-23-64. Mesečna naročnina 25 lir, za inostranstvo 40 lir. — Ček, rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inostranstvo. Izključno zastopstvo za oglaševanje in tiskovništvo: UPI S. A. Milano. Reprograf na vradamo.

SLOVENE

AVGUST - 1944

17

CETRTEK

Erbitterte Kämpfe mit Schwerpunkt Falaise

Feindvorstoss in Richtung Chartres-Dreux — Dinard nach heldenhaften Kampf verloren — Restbesatzung von St. Malo trotz feindlichem Ansturm in der Zitadelle — Heftige Kämpfe an der südfranzösischen Küste — Frontverbesserungen westlich Sanok und im grossen Weichselbogen

Führerhauptquartier, 16. August. NDB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Normandie toben mit Schwerpunkt im Raum nördlich und nordöstlich Falaise erbitterte Kämpfe. Der Feind versucht immer wieder, unter stärkstem Materialeinsatz, auf breiter Front in Richtung Falaise durchzubrechen, um sich mit den aus dem Raum Carrouges nach Norden angreifenden amerikanischen Kräften zu vereinigen. Erst nach stundenlangem Ringen gelang es dem Gegner unter hohen Verlusten in unsere stützpunktartig besetzte Front einzudringen und nach Süden und Osten Gelände zu gewinnen.

Aus dem Raum von Alencon nach Osten vorstossende feindliche Kräfte stehen im Abschnitt Chartres-Dreux im hartem Kampf mit unseren Sicherungen.

In der Bretagne ging die Stadt Dinard nach heldenhaften Kampf verloren. Die restliche Besatzung von St. Malo, die sich nach Abwehr starker feindlicher Angriffe in die Zitadelle zurückgezogen hat, trotz dort immer noch eintreffender Anstürme des Feindes. Die dreimal wiederholte Aufforderung des Feindes zur Übergabe blieb unbeantwortet.

An der Südfranzösischen Küste wurden mehrere feindliche Landungsversuche zwischen Toulon und Cannes abgeschlagen. Es gelang dem Gegner jedoch, an einigen Stellen der Küste Fuss zu fassen. Heftige Kämpfe sind hier im Gange. Die im Rücken unserer Verteidigungszone abgesetzten feindlichen Luftlandtruppen werden von unseren Reserven angegriffen.

In Luftkämpfen, durch Flakartillerie der Luftwaffe und der Kriegsmarine sowie durch Seestreitkräfte verlor der Feind über der west- und südfranzösischen Küste 23 Flugzeuge.

Im französischen Raum wurden 164 Terroristen im Kampf niedergemacht. Schweres Feuer der V 1 liegt weiter auf dem Grossraum von London.

Aus Italien werden keine Kampfhandlungen von Bedeutung gemeldet. Im Karpathenvorland erzielten Verbände des Heeres und der Waffen-SS westlich Sanok in dreitägigen hartnäckigen Kämpfen gegen sieben feindliche Schützendivisionen einige Frontverbesserungen. Die Sowjets hatten hohe blutige Verluste und verloren 51 Panzer und Selbstfahrlafetten, 98 Geschütze, zahlreiches Kriegsgerät und eine grosse Anzahl Gefangener.

Im grossen Weichselbogen westlich Baranow nahmen Panzer- und Panzergrenadier-Verbände gegen zähen feindlichen Widerstand mehrere Ortschaften und schlossen eine Frontlücke. Südöstlich Warka sowie zwischen der Weichsel und dem oberen Narew wurden zahlreiche Angriffe der Bolschewisten zerschlagen. Beiderseits der Memel griffen die Sowjets im Raum von Wilkowischken und Raseinen mit massierten Kräften und starker Fliegerunterstützung an. Es gelang ihnen nur bei Wilkowischken geringfügig Boden zu gewinnen. Alle übrigen Angriffe wurden verlustreich abgewiesen.

An der lettischen Front scheiterten nördlich Birsen erneute, mit starken Kräften geführte feindliche Angriffe. Die Bolschewisten verloren hierbei 40 Panzer. Im Einbruchraum südwestlich des Pleskauer Sees dauern die wechselvollen Kämpfe mit unverminderter Härte an. Starke Schlachtfliegerverbände griffen hier besonders wirksam in die Erdkämpfe ein.

Die Sowjets verloren gestern an der Ostfront 52 Flugzeuge.

Nordamerikanische Bomber griffen Orte im West- und Nordwestdeutschland an. Durch Luftverteidigungskräfte wurden 29 feindliche Flugzeuge, darunter 27 viermotorige Bomber, zum Absturz gebracht.

In der Nacht warfen einzelne feindliche Flugzeuge Bomben auf Berlin und im rheinisch-westfälischen Gebiet. Drei feindliche Flugzeuge wurden abgeschossen.

Boji v severni Franciji

Berlin, 15. avgusta. Mednarodni poročevalski urad poroča:

Ze šest dni vršijo se in z največjimi količinami oklepnikov, topništva, letalskih sil in najmanj 12 divizijami izvajani obkoljevalni premiki na področju med Caenom in Le Mansom so se nadaljevali tudi v ponedeljek. Kanadci so že v nedeljo zvečer s slabšimi silami udarili na področju južno od Caena ob obeh straneh Laize in vzhodno od Orne. Pri njihovem prvem sunku proti Falaisu so bili v prvih treh dneh izgubili kakih 300 oklepnikov, kar je bil za nje tako hudi poraz, da so rabili več dni za izpopolnitev in preureditev. Včeraj so okrog poldneva uporabili znova več sto oklepnikov. Prišlo je do izredno ogorčenih bojov, v katerih sta imeli obe strani izgube in pri katerih so oklepniški oddelki prve kanadske armade doživeli nove poraze, o katerih še ni točnih številskih podatkov. Vključ ogromni uporabi sil pri njihovem velenpadu pa je Kanadecem uspelo, da so napredovali le za kakih 3 do 3 in

pol kilometrov, za kar so morali poleg visokih tvarnih izgub dati še mnogo moštv. Boji se nadaljujejo tako vzhodno od ceste v Falaise, kot tudi zahodno od Laize, kjer so bila napredovanja kanadskih elitnih čet prav posebno majhna. Tudi v smeri proti Condéju napadajoči kanadski napadalni oddelki niso mogli doseči nič drugega, kot nekaj krajevnih vdorov. Ob prvi zahodu izbočenemu loku bojišča južno od Vira so odbili Nemci več ameriških napadov. Amerikanec je zgolj severovzhodno od Sourdevala uspel globlji vdor v smeri Tinchebrayja, katerega pa so Nemci kljub nadmočnim sovražnim silam vseeno prestregli. Tudi pri Domfrontu so izvršili Amerikanci več sunkov, ne da bi jim uspelo vdreti v nemške postojanke. Severno od Le Mansa so si skušali Amerikanci dobiti na področju pri Alenconu več svobode za gibanje in severnozahodni smeri. Popoldne so jih Nemci vedno bolj potiskali v obrambo.

K bojem na vzhodnem bojišču

Berlin, 15. avg. Mednarodni poročevalski urad javlja k bojem na srednjem in južnem odseku vzhodnega bojišča:

Na Karpatskem predgorju so se omejevali boji dne 14. avg. skoraj izključno le na krajevna podvetja, ki so imela značaj izvidniških sunkov. Med Sanom in Vislo ter tudi na področju Sanoka ter Mielca so se ves dan menjavali napadi s protinapadi, pri čemer se je nemškimi četam povsod posrečilo obdržati svoje postojanke. Nasprotno pa je prišlo do težkih bojov na mostišču pri Baranovu, kjer so hoteli boljševiki z močnimi oklepniškimi in pehotnimi silami razširiti svoje vzhodno področje, predvsem proti severovzhodu. Zaradi vzglednega sodelovanja vseh vrst orožja in zaradi žilavega odpora nemškega topništva so se izjavili vsi ti poskusi. Nemški napad, ki je bil usmerjen proti globini vdornega področja in proti kateremu so dovedli boljševiki včeraj nadaljnja ojačenja, predvsem oklepnike, je dovedel do nadaljnjega zoženja predmostja. Po nekem doled nepopolnem poročilu je samo neka nemška oklepniška skupina včeraj uničila 51 sovjetskih oklepnikov. Razbremenjevalni napadi, ki so jih izvedli boljševiki severno od tega vdornega področja pri Annopolu, niso dosegli nikakega uspeha. Krivavo se je izjavil nek boljševiki sunek na področju Kazinera, zapadno od Lublina. Veliko večji obseg so zavzeli boji na mostišču pri Varki, iz katerega so izvedli boljševiki močne napade z več divizijami v smeri proti jugu, ki pa so bili kljub močni topniški in oklepniški podpori odbiti. Pri tem je bilo hitro zajezjenih nekaj vdorov. Na dveh mestih so bile naprej potisnjene boljševiške sile odrezane od svojih zvez v zaledju.

V Varšavi so se nadaljevali ožičevalni boji proti boljševikom. Večje skupine čet upornikov, ki so prišle zaradi odločnega nemškega nastopa v brezizgle-

den položaj ter so bile popolnoma izčrpane, so se vdale. Severovzhodno od Varšave so izvedli boljševiki nekaj slabših napadov, ki pa niso dovedli do nikakega uspeha. Tudi na obeh straneh Bialystoka ni prišlo včeraj več do velikih bojov. Boljševiki, ki so sledili na področju Osovice nemškim odmaknim premikom, so se omejevali le na izvidniške sunke, pri katerih so odnesli krvave glave. Vendar kaže, da nameravajo izpopolniti svoje tukajšnje sile ter je zato računati z nadaljnjimi napadi.

Nov udarec komunist. tolpom na Balkanu

Berlin, 15. avgusta. Komunistične tolpe na Balkanu so se skušale v preteklem tednu zbrati na južni in jugozahodni srbski meji. Nemško vojaško vodstvo je pravočasno spoznalo ta načrt, tako da so bile uničene tolovajske skupine, ki so bile zbrane na Jastrebačkem pogorju. Nadaljnje večje tolovajske skupine so skušale vdreti v Srbijo preko doline reke Ibar z vzhodne Bosne in iz Črne Gore. Nemške čete, podprte z muslimani, Srbi, Albanci in Hrvati ter s prostovoljci ruske narodnosti, so na teh odsekih uspešno napadale tolovaje. Ob reki Ibar so se branile čete, ki so varovale dolino in železniško progo, v majhnih oporiščih. Te čete so sestojale iz prostovoljcev ruske narodnosti. Cesto je bilo v vsakem bunkerju le po par mož. Le kjer se je tolovajem posrečilo, da so pogrnili v zrak bunkerje z njihovimi posadkami, ki so se borile do poslednjega moža, se jim je posrečilo prekorati reko. V Crni Gori in v Albaniji so nemške čete neprestano napadale tolovaje, ki so pritiskali na nova področja. V številnih bojih so utrpeli težke izgube. Tolovajske skupine, ki so bile zbrane v vzhodni Bosni, so se po za njih izgub polnih bojih umaknile proti jugu, pri čemer so jih nemške čete

Ogorčeni boji s težiščem pri Falaisu

Sovražnikov sunek v smeri Chartres-Dreux — Dinard izgubljen po junaškem boju — Preostanek posadke St. Maloja vztraja kljub sovražnemu navalu v trdnjavi — Siloviti boji na južnofrancoski obali — Izbojšanje bojne črte zahodno od Sanoka in v velikem Vislinem loku

Führerjev glavni stan, 16. avg. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: V Normandiji divjajo ogorčeni boji s težiščem na področju severno in severovzhodno od Falaise. Sovražnik skuša vedno znova z največjo uporabo gradiva na široki bojni črti prodreti v smeri proti Falaisu, da bi se združil z ameriški silami, ki napadajo iz področja pri Carrougesu proti severu. Sele po večernih bojih so se posrečilo nasprotniku z visokimi izgubami vdreti v naše položaje, ki so zgrajeni v obliki oporišč, ter napredovati proti jugu in vzhodu.

Sovražne sile, ki prodirajo iz področja pri Alenconu proti vzhodu, se nahajajo na odseku Chartres-Dreux v trdih bojih z našimi zaščitnicami.

V Bretanji smo po junaškem boju izgubili mesto Dinard. Ostanek posadke St. Maloja, ki se je po obrambi močnih sovražnih napadov umaknila v trdnjavo, kljubuje tam še vedno vsem sovražnim napadom. Trikrat ponovljeni sovražni poziv k predaji je ostal brezuspešen.

Ob južno-francoski obali smo med Toulonom in Cannesom odbili več sovražnih izkrcevalnih poskusov. Vendar so se posrečilo nasprotniku izkrcati se na nekaterih mestih. Tu so v teku silni boji. Naše rezerve so napadle z letali pripeljane sovražne čete, ki so pristale za hrbtom naše obrambne cone.

V raznih bojih, zaradi protiletalskega topništva, letalstva vojne mornarice ter zaradi pomorskih sil je izgubil sovražnik nad zapadno in južno francosko obalo 23 letal.

Na francoskem področju je bilo v boju uničenih 164 teroristov.

Težak ogenj V 1 leži nadalje nad velepodzemjem Londona.

Iz Italije ne poročajo o nobenih pomembnih bojih.

V Karpatskem predgorju so od delki vojske in vojaške SS zapadno od Sanoka v tridnevni trdnjavi bojih proti 7 sovražnim strelskim divizijam nekoliko izboljšali bojno črto. Sovjeti so imeli visoke krvave izgube ter so izgubili 61 oklepnikov in motoriziranih topov, 98 topov, številno vojno gradivo in veliko število ujetnikov.

V velikem loku Visle zahodno od Baranova so zavzeli oklepniški in oklepniško - grenadirski oddelki kljub žilavemu sovražnemu odporu več krajev ter zaprli neko razpoko. Jugovzhodno od Varke ter med Vislo in gornjim Narevom smo razbili številne boljševiške napade. Na obeh straneh Memela so napadli Sovjeti na področju pri Vilkaviškisu in Rosijenijsu z močnimi silami in z močno podporo letal. Samo pri Vilkaviškisu se jim je posrečilo zasesti malo ozemlja. Vsi ostali napadi so bili odbiti z velikimi izgubami.

Na latviškem bojišču so se izjavili severno od Biržaja ponovni, z močnimi silami izvršeni sovražni napadi, v katerih so izgubili boljševiki 40 oklepnikov. Na vdornem področju jugovzhodno od Pskovskega jezera se nadaljujejo spremenljivi boji z nezmanjšano silovitostjo. Močni oddelki bojnih letal so posegli tu posebno uspešno v boje na zemlji.

Sovjeti so izgubili včeraj na vzhodnem bojišču 52 letal.

Severnoameriški bombniki so napadli kraje v zahodni in severozahodni Nemčiji. Protiletalske obrambne sile so zbile 29 sovražnih letal, med njimi 27 štirimotornih bombnikov.

Ponoči so vrgla posamezna sovražna letala bombe na Berlin in na rensko - westfalsko področje. Sestrelili smo tri sovražna letala.

Sovražni izkrcevalni poskusi v južni Franciji

Berlin, 15. avgusta. V zgodnjih jutranjih urah dne 15. avgusta so napravili Angloamerikanci izkrcevalni poskus na francoski južni obali pri Bormesu vzhodno od Toulona. Napad, ki je bil izvršen z majhnimi izkrcevalnimi vozili, se je izjavil spriči pazljivosti in obrambne sile tamkajšnje obalne obrambe. Neka sovražna skupina, močna pol čete, je zšla na nemško minsko polje ter se je vdala.

Berlin, 15. avgusta. Mednarodni poročevalski urad javlja:

Spriči tridnevnega težkega bombardiranja utrdb na južnofrancoski obali ter ugotovljenega premikanja izkrcevalne mornarice, obstoječe iz kakih sto vozil in zaščitene z vojnimi ladjami in močnimi letalskimi silami, lahko pričakujemo nadaljnje izkrcanje Angloamerikancev.

V noči na torek je bil izvršen prvi poskus v zalivu pri Bormesu, kakih 20 km vzhodno od Hyeres, ki pa se je zaradi čuječnosti nemške obalne obrambe krivavo zrušil.

Od jutranjih ur današnjega dne leži obala med Cannesom in Nico pod močnim ognjem sovražnega ladijskega topništva. Z raznih točk med Toulonom in Cannesom javljajo o nadaljnjih izkrcevalnih poskusih, med drugim tudi o kakih sto tovrstnih jadralnih letalih, ki jih močno ščitijo ostalo letalstvo. Del teh poskusov so Nemci že razbili. Na drugih mestih pa so v teku boji z nemškimi stalnimi zaščitnicami.

Berlin, 15. avgusta. Za pripravo svojega medtem že izjavljenega izkrcevalnega poskusa na francoski sredozemski obali vzhodno od Toulona so izvršili Angloamerikanci v večernih urah dne 14. avgusta več letalskih napadov na področje Nice in Marseille. V obeh prostorih so odvrgli bombe,

pri Marseille tudi padalce, o katerih pa se je ugotovilo, da so bile lutke.

Berlin, 16. avg. Mednar. poročevalski urad javlja k sovražnemu izkrcanju na južni francoski obali:

Novo izkrcanje Angloamerikancev na južno-francoski obali se je pričelo z močno predpripravo bombniških napadov na obalno obrambo v jutranjih urah 15. avgusta ter se razteza po dosedanjih poročilih na približno 200 km dolg obalni pas, ki sega od področja Cannes ter zapadno od Toulona. Nemška obalna obramba je bila zaradi izvidnikov, ki so opazili sovražno izkrcevalno mornarico, že ko je izplula iz luk na zapadni obali Korzike, na to pripravljena ter je povsod vladala največja alarmna pripravljenost. Zaradi teh okoliščin se je tudi popolnoma izjavil prvi izkrcevalni poskus v zalivu Bormes, ki je bil izveden še ponoči. Poleg tega so bila odbita tudi nadaljnja izkrcanja, ki so se izvršila približno ob istem času na petih različnih mestih. Dva poskusa v zalivu Hyeres in pri St. Raffaelu sta bila odbita, na treh nadaljnjih mestih se vodijo še ogorčeni boji. Topniški ogenj sovražnih vojni ladij, ki ščitijo izkrcevalno mornarico, se je razširil do področja pri San Remo na vzhodu in do Toulona na zapadu. Nemške obalne baterije z vso silo odgovarjajo na ta ogenj. Številni izkrcevalni čolni so bili potopljeni ali zažgani še na morju ali pa ob približanju k obali, drugi so sicer dosegli obalo, vendar so se zapletli v obalne zapore. Po dosedanjih poročilih se je posrečilo Amerikancem izkrcati oklepniške sile le v zalivu St. Tropez. V ostalem iz razumljivih razlogov ne poročajo o posameznostih in krajih. Vendar sporočajo, da so skušali pristati sovražni padalski lovci v moči enega bataljona na nekem področju za nemškimi obalnimi utrdbami, da pa so jih tamkaj se nahajajoče čete takoj močno napadle. Ti padalski lovci so pri tem utrpeli visoke izgube. Nemške čete so močno napadle tudi čete, pripeljane z letali, ki so bile v približno isti moči izkrcane na istem področju. Velika ovira za invazijske čete so tudi obširna mimska polja v utrjeni coni. Tako je bila neka bojna skupina z 1 častnikom in 60 možmi prisiljena, da se je vdala na nekem mitskem polju pri St. Raffaelu.

Upravičeno upanje na »totalni preobrat« splošnega položaja

Krakov, 15. avgusta. Pod predsedstvom generalnega guvernerja državnega ministra dr. Franka se je vršila na krakowskem gradu seja vlade, na kateri je generalni guverner uvodoma obrazložil splošen položaj ter poudaril, da zahteva ta položaj izredne napore. Na drugi strani pa je poudaril, da opravičuje sedanjí položaj že sedaj vsa upanja na »totalni preobrat«. Člani vlade so podali potem z ozirom na vojaške dogodke svoja poročila. Šef vlade, državni tajnik dr. Bühler je nato obravnaval odredbe, ki jih je izdal generalni guverner za osvoboditev sil na območju civilne uprave, ki bodo določene za državno obrambo. Generalni guverner se je zaključno zahvalil članom vlade za njihovo vzgledno obnašanje, ker so se s tem izkazali kos kritičnemu položaju. Nadalje se je spomnil generalni guverner lojalnega zadržanja poljskega prebivalstva, ki po večini, kljub izrednim okoliščinam nadaljuje svoje delo tako v poljedelstvu, v industriji in v upravi.

Totalna mobilizacija tudi v Protektoratu

Praga 15. 8. Nemški državni minister za Češko in Moravsko SS-Obergruppenführer Frank je sprejel včeraj člani vlade protektorata, da bi mu podali svoje predloge za totalno mobilizacijo v protektoratu Češke in Moravske. Predsednik vlade, pravosodni minister dr. Krejčí je izrazil voljo vlade protektorata, da se bo z vsemi silami zavzela za uresničitev totalne mobilizacije češkega prebivalstva. Državni minister Frank je pozdravil iniciativo vlade protektorata. Izjavil je, da je samo po sebi razumljivo, da se protektorat kot sestavni del Nemčije popolnoma udeleži te velike naloge ter s tem pripomore do končne zmage. Usoda Poljske dokazuje vsakemu Čehu, da ne gre pri tem le za koristi Nemčije, marveč da se istočasno reši pred nevarnostjo boljševiškega uničenja tudi češki narod. Pri tem velja tudi za Čehe osnovno pravilo, da gre pri tem le za prehodne voje ukrepe, ki bodo tem hitreje prenehali, čim odločneje bodo sedaj izvedeni.

Sovjeti nameravajo izvesti veliko preseljevanje

Bern, 15. avgusta. Švicarska poročevalska agencija javlja iz Stockholma: Iz zaupnega razgovora, ki ga je imel nek inozemski diplomat s članom sovjetskega poslanstva v Stockholmu, je razvidno, da namerava Sovjetska zveza neposredno po vojni izvesti na svojem področju veliko preseljevanje. Pravno osnovo za to nudi nek zakon, ki ga je izdal pred kratkim vrhovni Sovjet glede preseljevanja gotovih delov naroda v zato določene province v Sibiriji. Sovjetski diplomat je pri tem namignil, da nameravajo preseliti predvsem ono prebivalstvo, ki je prišlo v tej vojni v stik z Nemci. Sovjetska zveza hoče namreč imeti na svojih mejnih področjih čisto rusko prebivalstvo.

Mikolajczyk se je zatekel k Edenu

Stockholm, 14. avgusta. Reuterjev diplomatski dopisnik poroča, da bo poljski ministri predsednik Mikolajczyk, ki se je pravkar vrnil v London, kamor je prinesel zahteve Kremelja in poljskega sovjeta, zajtrkoval z Edenom. Mikolajczyk očitno upa, da bo dobil pri Edenu pomoč in nasvet. Kaže, da je angleški zunanji minister pripravljen, da mu zastopniki begunskih Poljakov pri zajtrku podajo poročilo o položaju. Reuter poroča, da bo Mikolajczyk razpravljal z Edenom o svojem obisku v Moskvi ter o rezultatih, predvsem pa o izgledih poljskega sovjeta. Lahko smatramo, pravi Reuterjev dopisnik ob koncu, da bo Eden pripravljen, da čim bolj pomaga Mikolajczyk pri doseg tega cilja, ki leži v interesu Poljske.

Po dosedanjih politik Edena in njegovega mojstra Churchillja skoraj ni verjeti, da bi se britanski ministri predsednik se posebej zavzel za stvar poljskih emigrantov. Konferenca pri zajtrku bo imela verjetno le te posledice, da bo Eden znova pritiskal na begunskega ministrskega predsednika, da bi prišlo za vsako ceno do sporazuma s Kremljem in s sovjetskim poljskim odborom, ki ga podpira Moskva. Anglija v obrambo izdanih begunskih Poljakov pred Moskvu ne bo najbrže niti s prstom mignila.

Berlin. Od pričetka vdora so izgubili Angloamerikanci v vodovih Seinskega zaliva 8 križark, 35 rušilcev in 23 manjših enot, med njimi fregate, korvete, hitre čolne in čistilce min. Nadalnjih 24 križark, 35 rušilcev in 49 nadaljnjih enot je bilo težko poškodovanih. Poleg tega je bila s torpedom zadeta neka ameriška bojna ladja, ki je bila obetno poškodovana. Samo z bližinskimi bojnimi sredstvi je bilo od pričetka junija torpediranih in potopljenih 7 rušilcev, 4 križark in 4 manjše enote, ena križarka pa je bila poškodovana.

Zeneva. Kakor javlja »Daily Telegraph«, bo zapustil Beneš s svojimi sodelavci v naslednjih dneh London ter se podal v Moskvo.

Milan. Stanje ranjenega strankinega tajnika ministra Pavinija je dobro.

Solzilni plin naj pospeši beg pred »V 1«

Stockholm, 16. avgusta. Da bi si pridobil zaradi množičnega bega Londončanov pred »V 1« dohod na kolodvor, je vrgla neka nepoznana oseba bombo s solzilnim plinom. S tem je bilo pred londonskim kolodvorom Waterloo prisiljenih več kot 500 potnikov, da so se umaknili, javlja list »Daily Mail«.

Stockholm, 16. avg. Kakor poročajo iz Londona, zavzema evakuacija iz Londona vedno bolj kaotičen značaj. Vključ vsem oblastem ukrepom, ki so bili že pred daljšim časom odredeni glede evakuacije, vlada vedno večji nered. Vse se godi nemisljeno. Če govori vlada o načrtih evakuacije, dela to le, da bi nasula peska v oči kritikom, ki ji stalno očitajo, da je Anglija nepripravljena na napade »V 1«. Zaradi te breznačrtnosti evakuacijskih ukrepov nastajajo velike težave, če pri odvozu in preskrbi evakuirancev, pa stalni in vedno večji povratek evakuirancev nazaj v London. Ti povratniki niso posamezniki, marveč se vrača dnevno več sto rodbin predvsem iz londonskih ubožnih vzhodnih okrajev, ki se zaradi neurejenosti razmer niso mogli zadržati več na deželi. Poleg njih se vračajo tudi oni, ki so zaradi delovanja »V 1« zapustili vse imetje doma ali katerih stanovanja so bila pri teh napadih poškodovana. Potem, ko so si ogledali nastalo škodo ter prijavili škodo, se zopet na lastno pest izseljujejo. Na ta način nastaja v evakuaciji stalna in vedno večja zmešnjava. Proge, ki vodijo iz Londona ali južne Anglije v one predele, ki doslej še niso bili napadeni s »V 1«, so močno preobremenjene.

Amsterdam, 16. avg. Ameriški finančni minister Morgenthau je izjavil v nekem

radijskem govoru iz Londona v torek zvečer, da je letela bomba najbrže le predhodnik »mnogo hujših uničevalnih orožij, ki jih bodo lahko streljali stotine, da tisoče milj daleč«.

»V 1« poškoduje naa uro 700 hiš v Angliji

Zeneva, 14. avgusta. Britanski poslanik v Washingtonu lord Halifax, ki se je pravkar vrnil iz Londona, je prenehal s sistematsko angleško taktiko molčanja o posledicah obstrlejevanja Anglije s »V 1«. Izjavil je, da poškoduje nemški povračilni ogenj na uro povprečno 700 hiš. To potrjuje nedavne Churchillove izjave, da je nemško daljnostrelno orožje doslej poškodovalo okrog 800.000 hiš.

Stockholmski dopisnik »Daily Maila« Walter Farr izraža angleško bojazn, da bodo Nemci kmalu uporabiti drugo povračilno orožje, ki bo zadalo Angležem še večjo škodo. Angleško javnost evari, naj ne podcenjuje uspešnosti nadaljnjega nemškega orožja.

Zeneva, »News Chronicle« javlja k obstrlejevanju s »V 1«, da je samo v potek z londonskega kolodvora Paddington odšlo 20 vlakov z evakuiranci. Vlaki so odpeljali tudi z drugih kolodvorov. V splošnem prevladuje prepričanje, da ravnanje z londonskimi evakuiranci na severu »naravnost grozno«. Tudi o stalnem naraščanju tatvin poroča »News Chronicle«, ki piše, da so parlamentarci nezadovoljni, ker nastalih škod ni mogoče kriti z zavarovalninami.

Ob prihodnji priliki nameravajo pritiskati na vlado naj razširi zakonska do-

ločila o vojni škodi tudi na primer.

Nova Churchillova razočaranja

Zeneva, 14. avg. Reuter poroča, da je objavil alžirski radio vest o sestanku Churchilla s Titom v Rimu.

K mnogim razočaranjem, ki čakajo Churchilla v Italiji, je prišlo še to zanj posebno grenko, ker je namreč nedvomno upal, da se bo v Italiji sestal s Stalinom, sedaj pa se je moral zadovoljiti s tolovajskim maršalom, o katerem smatra kremeljski oblastnik, da zadostuje za zastopstvo pri Churchillu.

Zaradi tega omalovaževanja britanskega ministrskega predsednika ni razumljivo, kaj pričakuje od svojega klica na pomoč organ Bonomijevih ljudi »Italia Liberata«. Odprto pismo, ki ga je list naslovil angleškemu ministrskemu predsedniku, je vsekakor značilno za bornost te izdajalske klike, ki je ogoljufala narod in domovino, da je lahko končno ugotovila, da je bila sama izdana in prevarana. V jokajočih besedah roti »Italia Liberata« bankroterja Churchilla, naj se vendar v angleškem parlamentu in pri

zaveznikih zavzame za italijansko stvar ter naj ima oči odprte za grozno trpljenje italijanskega naroda.

Ti javkači priznavajo, da so se njihovi ukrepi za obnovo in ozdravitev izdane italijanskega ljudstva popolnoma izjalovili. »Ne da bi črhili, se podrejo hudim pogojem premirja«, pravijo v svojem pozivu Churchill. »Pripravljeni smo popustiti, a ne moremo zakriti, da je naše trpljenje dejansko veliko in da nas tehnično obravnavajo kot sovražnike zaveznikov, naših obsojencev.«

Naivnost lista dosega svoj višek v vprašanju, da bi rad vedel, po kakih zakonih nameravajo Angloamerikanci in njihovi sovjetski prijatelji postopati z Italijo. Človek bi mislil, da so tudi že najbolj neumni Italijani opazili, da se ravnanje »osvobodilcev« po enem samem zakonu, da namreč deželo po vseh pravih svojih že čisto preizkušene umetnosti izropajo in ponižajo.

Letalski gangsterji so obstrlejevali Benetke

Benetke, 15. avgusta. V ponedeljek je prvič nek oddelek anglo-ameriških letal v nizkem poletu napadel mestno središče Benetk ter pri tem s strojnimi obstrlejevali tudi nemško bolniško ladjo »Freiburg«, ki je bila vedno označena z znakom Rdečega križa. Bombe so padale tudi v neposredno bližino ladje. Razen tega so napadli neko manjšo potniško ladjo v zalivu St. Marco. Pri napadu je bilo ubitih mnogo ljudi. Svetovnoznana cerkev sv. Marka, doževa palača, cerkev Santa Maria della Salute, Prokuracija ter več drugih palač ob Canale Grandu je bilo več ali manj poškodovanih.

Stalin žrtvuje milijone

Stockholm, 15. avgusta. Neki diplomat, ki je prišel na švedsko, poroča o gibanju milijonov sovjetskih množic v smeri vzhod — zahod. Videti je, kot da se giblje cela Sibirija od Urala do Pacifika in Mongolije. Na velikem kolodvoru v Novosibirsku se že mesec dni kopiči človeške množice. Ljudje so razgrnjeni, lačni in utrujeni od dolge vožnje. Gre za notranje sovjetsko preseljevanje,

predvsem za pritegnitev prisilnih evakuirancev iz let 1941, 1942, ki so jih takrat v veliki naglici poslali onstran Urala, pa vse v centralno Azijo. Teh ljudi je več milijonov, čeprav je že več stotisočev umrlo od gladi in pomanjkanja zdravstvenega skrbstva. Na drugi strani izvajajo novo mobilizacijo za bojilne in za vojno industrijo. Vojna je v Sovjetski zvezi požrla strahotne človeške rezerve, tako da morajo mobilizirati za vojno vedno nove, deloma nedostopne pokrajine v notranjosti Sibirijske. Tudi iz vzhodnega Turkestana ter iz zunanje Mongolije so na poti proti zahodu celotna stepska plemena, ljudstva, ki komaj vedo, zakaj je na svetu vojna in ki še niso prišla v stik z moderno civilizacijo. (Deutsche Adria-Zeitung.)

Napačna govorica

Berlin, 14. avgusta. Mednarodni poročevalski urad je izvedel, da so v inozemstvu razširjene govorice o atentatu na generalnega polkovnika Weichsa, poveljnika neke vojne skupine, popolnoma brez vsake podlage.

Berite knjige Slov. knjižnice!

Daki, le tako naprej...

Sijajni domobranski uspehi pri Šmarju — Poražene in zdocimirane Dakijeve tolpe na paničnem begu

Zapoveda prejasni gospodar in veliki maršal, da se nemudoma onesposobi za vsak promet, tudi osební, še preostali Šmarski tunel. Mimogrede naj se likvidira tudi Šmarje in uniči Škofljica in škofeljska posadka ter vsi bunkerji. Tunnel, ki še vedno stoji in skozi katerega vozijo grosupeljski vlaki. Zemljepisna pozicija: leži pod vasjo Mali vrh. Taktična pozicija: na Malem Vrhju se nahaja domobranksa posadka, močna, po podatkih VOS vsaj 120 do 220 mož, oborožena bajno. Urditev: Maginot, pridí se les ubit.

Kdo naj to izvrši? Mislí, misli štab NOV, misli Rozman, misli Jaka, misli stari intrigant Danilo (nova operativna zvezda Trampuž), a izmisli Maršič: to bo samo naš Daki, kajti kot mesarski pomočnik je imel s takimi stvarmi velike izkušnje. Za vsak »služanje« pa naj gre z njim še štab naših najbolj zvestih, pamet postranske stvar, železniških inženirjev. Prvenstveno naj gredo tisti, ki so prišli k nam po 9. IX. 43.

Zbral je Daki, kdo ga po »ljudskem glasu« ne pozna kot »vzor-junak« »samo« zmagoslavne NOV vojske, svoje horde na dan 12. avgusta 1944 po rojstvu Gospodovem.

Sedi Daki, vino pije in globoko misli. Misli, kako bi se ognil vsaj Meničanina, potem Križa, zatem Stamenkoviča, z Grosupeljskimi bo že kako... Bo, bo, po dveh platah gremo. Ko je v prejšnjih časih gnil živino s semnja, se spomni kot v megli, kako se vodi »divizijac« ponoči, kajti sedaj je dobil že »divizijac«. »Vsaka kolona na enega sovražnika v utrdbi, na vsako utrdbo po en kanon. Ko te prebijem, bo zletel v zrak tunel, potem se zberemo in vsekam na Škofljico. Od tam lahko na Ljubljano, če bo čas.« Tako komandir.

Sunkoma dvigne težko glavo in zavpije: »Operativni, kaj si izmislil?« Uboga bivša aktivna para, ki je strgala nekaj hlače po trdih klopih, pa ne misli tako po mesarsko enostavno, pravi: »Tovariš komandant, bojim se, da se v tisti neredni taktični štirikotnik podajati ni tako enostavno. Plan ognja mora biti grd, ker sem zadnjič videl neke ljudi, ki so s kartami gledali in merili. Tiste, tiste nesrečne nočne luči jim funkcionirajo...«

Dalje ni prišel. Kajti gospodar je skočil na noge lagane.

»Molči, kaj ti veš in znaš, mule pešaki!« in še zavpil: »Kaj me briga raja, naj pade, saj pade za svobodo. Pri tebi, tovariš, vedno neka taktika, pa neki plan, pa manevar... Zdiš se mi sumljiv. Pogledj mene, od tiste neumne taktike nič ne vem, pa sem postal prej divizijski kot ti.«

In šlo je. »Štab divizijec je bil na poveljniškem mestu, izven borbe, kajti opazovati je treba mirno. Tudi ponoči, če se ne vidi, se vsaj sliši. Saj tako visoki živini ni vedno potrebno, da v vsako malenkost vnašne svoj visoki nos. Važno pa sploh ni, da se osebno pokaže. Saj tudi moj mojster ni za mano hodil, ampak jaz za njim. Samo kadar me je udaril, potem je skočil za menoj. Tako delam tudi jaz, kadar kakšnega izza grma komandantski likvidiram.«

In šlo je koj od začeta slabó. Mimo šmarske posadke, ki je bila kar tiho — čudno, čudno — naprej v globo noč. Naenkrat ogenj v hrbet. Odkod? S Hude Police! Nesrečno ime. Prejasna komanda: topove na Hudo Polico narihtajte.

Druga kolona rine na M. Vrh. Kot bi razdržil sršene, so zalajale strojnice. Le čudno, odkod toliko strojníc, saj nam vohunska služba ni povedala, kje so tiste najbolj skrite. »Na čele je komanda. In vleče prisilna raja bodečo žico ter pada. Kje ste ljubljanski simpatizerji, zakaj ne greste pomagat tudi z rokami, ne samo z jezikom in mošnjo? Kje so ljubljanske frkljice in milostivje, da obvezujete smrdeča telesa, ve, ki še vedno kupujete badoljevske smrdeče vode? Dáme v postelji, pod varstvom domobranskega bloka.«

Poveljnik M. Vrh si izmisli en mali manevar, kajti videl je v gozdu majhno, bliskovito lučko, signal od treh črk. — »Fantje, ogenj in ogenj, samo 2. vod na

seledečo linijo. Naši prihajajo iz smeri... v hrbet tolovajem.«

»Naprej, čez žico, postojanka je naša,« kriči koveljni brigade, babe in politkomisarji. Ni še padla zadnja beseda, ko udari domobranski oddelek z bombami in nožem v hrbet — kaj bi pripovedoval, rezultat je paničen beg. Negativen vpliv Hude police se pričenja pokazovati.

Kajli tudi tam je narobe. Tolovajem za hrbet jo usekajo Stamenkovičeve čete. Daki pisano gleda, zadnji ukradeni eviček ubogemu dolenjskemu vinogradniku se mu še ni skadil. Visokoleteča taktična misel se mu utrne, ko zapove: »Za hrbet tem svinjam.« Izvrši se, z majhno napakico. Pozabil je na nesrečnega stotnika Meničanina, katerega čete so se ravno v čudoviti tišini razvile in bile na sto metrov za Dakijevo neslavno brigado.

Kaj je potem bilo? Operativno sroče javlja Dakiju, da je sedaj moment, ko je treba, da intervenira osebno on, kot zvezda »divizijec« in NOV. Pa se Daki obregne: »Ali misliš, da sem neumen, da padem za te barabe raztrgane, ušive. Jaz grem, ti pa ostani, če hočeš.« In »junak« OF, oboževanec ljubljanskih kikelj, starih in mladih, tisti, ki gladko zakolje zvezanega ujetnika, v svojem skednju, ki pravi, »da je postal junak, ker se je napil krvi duhovniške« (zaklal

je osebnó patra Norberta ter pil vročo kri), zavpije: »Mojea konja!« Konja ni nikjer. Kje je konj presvetlega komandanta? Zajeli so ga osedlanega — domobranci iz Višnje gore.

Kaj sedaj? »Kaj čakate, hudiči štabovski, marš peš, če ne, vas postrelim kot mačke!« vpíje Daki. Ob 9 je bil že na Gradišču, kjer so ga čakale patrole in Pijave gorice. Naprej, oj, le naprej. Kam? Na Golo, Škrilje, kamorkoli. Kje je trup? Kaj me briga, vsak rešuje sebe.

Na bojišču je mesarska komandna sobnost pustila:

163 mrtvih tolovajev,
47 ujetih, med njimi tudi dr. Černi,
2 protitankovska topa,
5 lahkih minometalcev,
3 konje (tudi novi, lepi, beli Dakijevi),
2 muli,
1 kareto.

večje število strojníc, lahkih in težkih.

Domobrankske izgube: 1 mrtev, 5 ranjenih.

Da bi ta osebni borbeni strahopet Daki pokazal, kaj še zna, jh je potem na Golem streljal — za kazen.

Polovica tako izvrstno vodene pr. ostale vojske Dakijeve jo je pobrisala proti Višnji gori in tam so jih 15. t. m. ponoči začutili Stamenkovičeve patrole. Kako je potem bilo, pa drugič.

V večnem begu pred domobranci in skrivači

Domobrankske skupine na Dolenjskem nič ne mirujejo. Tega se dobro zavedajo tudi komunisti, ki so se v strahu pomaknili nižje proti jugu čez Krko. XVIII. »divizijac«, ki je imela poprej v Suhi krajini svoje stalno domovanje, se je morala po obupnih porazih zlasti v Žužemberku in okolici zateči drugam. Sem pa tja se potika po Suhi krajini le še kaka razbita, osamljena »brigada«, ki pa je v svoji nemoti ni nič kaj volja postaviti se domobranskim patrolam, ki dan in noč križarijo po deželi, po robu.

Sveda skušajo biti zaradi tega toliko aktivnejši komunistični terenci, ki pa se prav zaradi svoje aktivnosti tako pogosto vlove na limanice. Kakor smo že poročali, so odkrili na podlagi najdenih listin v Stični in okolici celokupen rajonski odbor, kader zaščitnikov, simpatizerjev in drugih komunističnih podreptnikov, ki so dobivali iz gozda podpore v gotovini. Z energično voljo so domobranci polovili vse take tičke in tičke, ki bodo po svojih delih in podpori tolovajem prejeli svoje plačilo.

Iz nižje ležečih krajev, tako iz okolice Cateža, Ponikve in Trebnja je bilo zvedeti od verodostojnih ljudi o vednih in vse bolj pogostih epopodih med komunisti dolenjskega odreda in organiziranimi skrivači. Skrivači, ki prihajajo dobro oboroženi tudi v najbolj oddaljene in zakotne vase, vodijo zelo uspešne borbe s terenci. Vendar se mnogokrat tolovaje tudi večjih tolovajskih band. Udarjajo bliskovito in mnogokrat komunisti eploh ne vedo, s kom imajo opraviti. Skrivači so po večini običeni kakor tolovaji, da na ta način ožjujejo komunistom orientacijo. Zlasti so bili skrivači aktivni v preteklem tednu. Izgube komunistov v teh bojih znašajo brez dvoma nekaj desetina najkrvoločnejših terencev in drugih tolovajev.

Tudi prisilni mobiliziranci vedno znova spoznavajo protislovenski značaj komunističnega »osvobodjevanja«. V zadnjih dneh se je prijavilo novomeški udarni skupini spet nekaj prisilnih mobilizirancev. Po njihovih izjavah sodeč vlada v komunističnih brigadah takna nediscipliniranost in potroš, da se ni čuditi takim porazom, kot jih je utrpela »NOV« v preteklih tednih. Mobiliziranci javljajo o velikem malodušju in razcepljenosti. Mnogo tolovajev, ki so morali pod silo komunističnih groženj slediti v gozdove, je že uvidelo nesmisel tolovajskih bojev in samo čakajo prilike, ko se bodo pridružili prekaljeni v trpljenju in preizkušnjah vretam protikomunističnih nacionalnih borev.

Patrolje ene udarne skupine so 12. t. m. prišle v dotik z manjšo sovražno kolono pri Zagradcu na Dolenjskem. V kratkem boju je padlo 5 tolovajev, več pa je bilo ranjenih.

Oddelek neke druge domobr. skupine je naletel pri preiskavanju ozemlja okrog Vidma-Krke na zaščitnico IX. brigade. Pri Vidmu je padlo nekaj tolovajev, med njimi komandir bolničarskega voda IX. brigade, Franc Sador, orožniški kaplar in Vinice v Beli krajini. Več tolovajev je bilo ranjenih. Domobranci so zaplenili nekaj komunističnih listin in agitacijskega gradiva. Med to šaro so bile najdena štiri obsojda »področne« sodišča za Dolenjsko, naredbo o premestitvi nekaterih rdečih kolodvori in poročilo o slabo uspešni akciji pri Šmarju.

Uspehi ribniških domobrancev

Ribniški domobranci so v soboto, dne 5. avgusta, ko so vršili patrolne akcije na Gori naleteli na tolovajsko skupino članov Vojske državne varnosti — slovenske komunistične Čeke. V kratki in ostri borbi so padli štiri tolovaji, dožim so trije zgoreli v skednju, kamor so se hoteli skriti. V borbi je padel tudi en civilni list, komunistični terence.

Prvi, ki je med tolovaji padel, je bil rajonski komunistični sekretar Videnič Albin, naslednik zloglasnega Zmaga Mokorela. Pri padlem Videniču so našli domobranci nekaj zanimivih zapiskov. Vsi ljudje v okolici so se zelo oddahnili, ko so zvedeli za Videničevo smrt, saj je bil to znan nasilnik, ki je povsod vohunil in izsiljeval denar in blago za tolovaje. Njegovo smrt smatrajo ljudje v okolici za očitno kazen božjo. V petek 4. avgusta, na prvi petek v mesecu je namreč prišel Videnič s svojo tolpo na Goro. Ljudje so ga prosili, naj za božjo voljo odidejo in se na prvi petek ne spuščajo v boje, posebno pa ne v soboto, ki je tudi prva v mesecu in obenem še praznik Marije Snežne. Pa je Videnič činično odvrnil: »Pa naj me Marija ubije, če me more. Za mene bi morala biti posebna požegnana krogla, da bi me zadela.« In res, prvi, ki je v soboto padel, je bil Videnič, čeprav krogla ni bila posebej zanj požegnana.

Zaradi ovir tehnične značaja
izide »Slovenec«
jutri na šestih straneh

KULTURNI OBZORNIK

Govor akademika Rajka Nahtigala ob proslavi Kopitarjeve stoletnice na občnem zboru Slovenske akademije znanosti in umetnosti 11. avgusta

Dne 11. avgusta je bil občni zbor Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki ga je vodil predsednik dr. inž. Milan Vidmar. Ob tej priliki je bil podan obračun za lansko poslovno leto, obenem pa tudi knjižni načrt za bližnjo bodočnost. Za to prliko je izšla v Nahtigalovi redakciji 1. knjiga II. dela Kopitarjevih spisov, v kratkem izide zbornik razprav I. razreda ter zbornik naravoslovnih razprav, posebej pa še knjiga akademika Hadžija iz biologije. Tiska se 2. knjiga Kopitarjevih spisov, pripravlja pa se Štebingerjeva Bibliografija za leta 1918—1943. S podporo Slovenske akademije je Glasbena Matica izdala tudi tri glasbena dela pokojnega akademika Gregorja Kreka. Glavni spored pa je predstavljala proslava Kopitarjeve stoletnice, za katero je imel akademik Rajko Nahtigal glavno predavanje, ki ga zaradi važnosti in celotne podobe Kopitarjeve prinašamo v celoti.

Slovenske akademije znanosti in umetnosti častna dolžnost je, ob stoletnici smrti dostojno se pokloniti spominu enega največjih slovenskih mož — Jerneja Kopitarja, na katerega more slovenski narod s ponosom pokazati, ki ga je blesteče predstavljaj v mednarodnem kulturnem svetu. Rojen 21. avgusta 1780. l. v Repnjah nad Skaručno od kmetskih staršev, katerim je po lastnih podatkih še dovet let star pasel očetovo čredo, je po dovršitvi ljubljanskih latinskih šol prišel

l. 1799. v hišo slavnega slovenskega mecenata barona Žige Zoisa, kjer je bil najprej domači učitelj njegovemu nečaku, nato pa do odhoda na Dunaj v začetku novembra 1808. l. osem let baronov tajnik, knjižničar in oskrbovatelj rudniške zbirke. Na Dunaju je poslušal na univerzi dve leti jua, a ga opustil, ker se mu je posvečilo, da je postal cenzor za slovenske in grške knjige, 10. decembra 1810. leta pa tudi že skriptor znamenite dvorne biblioteke. L. 1814. mu je bila podeljena častna, toda odgovorna služba, da se napoti v Pariz in prevzame rokopies in knjige, ki so jih Francozi odnesli l. 1809. Nalogo je rešil v popolno zadovoljstvo. Ob tej priliki je krenil tudi v London in Oxford. Ze prej je potoval v Prago in Berlin ter se vračal čez Lipsko, Norimberk in Monakovo. Pozneje je bil dvakrat dalj časa v Italiji v Rimu in drugih italijanskih mestih, drugič zaradi ureditve stolice cerkvenoslovenskega jezika v rusinskem kolegiju v Rimu. Sicer pa je vsa ta potovanja združil z znanstvenim filološkim študijem, v Italiji starocerkvenoslovenskih in cerkvenoslovenskih epome-nikov, kakor Asemanijevega evangelistarja, Bolonjskega psalterja, Trojanseke priče itd. V dvorni biblioteki je bil 1818. leta imenovan za četrtega, l. 1827. za drugega, l. 1844. 27. aprila, pa za prvega kustosa in dvornega svetnika. Ob smrti je bil član sedemnajstih akademij ali učenih društev, med njimi petrograjski in berlinske akademije znanosti, Dunajske

tedaj še ni bilo, pač pa je bil med dvanaestimi, ki so l. 1837. predložili cesarju Ferdinandu prošnjo za ustanovitve akademije. Tudi na dunajski univerzi se bližnji njegovo ime med prvimi odličniki na častni plošči filozofske fakultete. Vse neprenehoma goreč za razširitev svojega znanja, se je s svojim neumornim in naravnost polihistorskim znanstvenim delom, počenši od člankov z letom 1808. in od klasične slovenske slovnice iz l. 1808. poleg Josipa Dobrovskega iz l. 1800. prve znanstvene slovenske slovnice sploh, pa do zadnjih spisov o Remskem cerkvenoslovenskem, glagolokodirskem evangeliju, tako imenovanem Texte du Sacre, povzpel vprav do viška evropske znanstvene znamenitosti, postal neke vrste znanstveno žarišče obrata slavističnih in filoloških ved in prišel tako v stik z najrazličnejšimi znanstveniki in kulturnimi delavci, ki jih s svojo ogromno, skoraj nepregledno korespondenco z okoli 600 dopisniki ni le na vse mogoče načine znanstveno informiral in podpiral, jh živo vnel in priganjal k delu, ampak jim tudi dal mnogoterne pobude zanj, da ne govorim o naši ožji domovini, kjer ni bilo sveda poleg barona Zoisa nobenega vidnejšega kulturnega delavca, da ne bi bil znan ali si dopisoval z njim, temveč da omenim le najbolj znana imena iz mednarodnega sveta, kakor Čeha Josipa Dobrovskega, Slovaka Pavla Safarika, Poljaka Samuela Lindeja, Rusa Aleksandra Vostokova, Srba Vuka Karadžića in Nemca Jakoba Grimma, ki je Kopitarju nadel ime »monstrum scientiarum«. Od Vatroslava Jagića izdana korespondenca z Dobrovskekim iz l. 1808. in 1828. obsega 245 števil na 626 straneh oktavnega formata, korespondenca z Jakobom Grimmom, ki jo je šele pred kratkim l. 1938. izdal pri Pruski akademiji berlinski slavist Maks Vasmer, pa med l. 1819. in 1834. 125 šte-

vil na 203 straneh. Zadnja izdaja poleg drugih, kakor n. pr. v V. letniku časopisa Südostforschungen l. 1940. in posebej izdana korespondenca, s Karlom Rumiem, na Slovaškem rojenim Nemcem, neki čas ravnateljem karlovaške sbeke gimnazije, dokazuje še tudi, kako zanimanje za Kopitarja ne upada, ampak raste. Saj se njegove mnogovrstne zasluge ne omejujejo le na lastno znanstveno delo. Še večje so v njegovem žrtvovanju za delo drugih. Ze sodobniki in očitvidci priprav in izida Josipa Dobrovskega epohalne cerkvenoslovenske slovnice »Institutiones linguae slavicae dialecti veteris« iz l. 1822. so vedeli, da bi ne bila brez Kopitarjevega priganjanja in sodelovanja nikdar izšla. On je tudi našel in vzbudil zlasti dva genialna učenca, ki bi brez njega ne bila postala, kar sta, Vuka Karadžića in Franca Miklošiča. Genialni ustvaritelj novodobnega narodnega srbskega književnega jezika in njega vzorne fonetične pisave, Vuk Karadžić, je na Kopitarjevo pobudo dvignil zaklad srbskih narodnih, zlasti epskih pesmi, po Kopitarjevem trudu poznanih in slavni v vsem tedanjem kulturnem svetu; saj je Kopitar med drugim celo prevel in poslal Goetheju ves prvi zvezek Vukove Pjeemariice iz l. 1814. Le po Kopitarjevih nasvetih in z njegovim sodelovanjem je izšel l. 1818. Vukov slovar srbskega narodnega jezika s slovnico, kakršnega ni bilo in do neke mere še sedaj ni v nobenem slovenskem jeziku: čisto narodni besedni zaklad, besede zaznamovane z važnimi srbskimi naglasi in tolmачene ne le latinski in nemški, kar je prispeval Kopitar, temveč pojasnjene tudi včasih celo z zelo obširnimi podatki in črticami iz narodnega življenja, tako da je vključen v slovar kar nekaj srbski narodopis. Vse to se je izvršilo po Kopitarjevem napotku. Očitno Kopitarjevi so taki pristavki, kakor n. pr. pod konj v

pomenu priprave pri goslih za zapenjanje in napevanje strun kot kobilica: »So auch krainisch kobilica.«

Kopitar je dalje pridobil in uvel v slovaščino in preko nje še v balkanistiko, to je učenje istoimernega razvoja strukture geografsko osončnih, etnično ne najbliže sorodnih balkanskih jezikov, Franca Miklošiča, kot stvaritelja vseh glavnih del slovenske filologije največjega slovenskega filologa, stvaritelja primerjalne slovnice slovenskih jezikov v štirih knjigah, od katerih nudi posebno dve, besedotvoritev in sintaksa, še danes neprekošeno gradivo, sestavitelja cerkvenoslovenskega in etimološkega slovarja slovenskih jezikov, od katerih obsega prvi še vedno nenadomeščen besedni zaklad iz cerkvenoslovenskih rokopišnih epome-nikov v najširšem smislu besede, avtorja pregleda tvoritev osebnih in krajevni imen itd., a balkanistiki so podlaga številne razprave, tičoe še balkanskih jezikov, albanščine, romunščine in novogrščine, poleg sveda bolgarsčine i. dr. Miklošič je prišel jeseni l. 1838. kot mlad 25 leten mož z grške univerze na Dunaj z namero, da se posveti odvnetnišni poklicu. Na Kopitarja je imel priporočilno pismo poljskega grofa Vladislava Ostrovskega. Občevanje med obema Slovencema se je takoj razvilo in postalo vedno tesnejše, in dasi je Miklošič napravil l. 1840. juridični doktorat ter vstopil nato v odvnetniško pisarno, je l. 1841. po lastnem priznanju na Kopitarjevo prigovarjanje opustil odvnetništvo in zaprosil za skriptorsko mesto v dvorni biblioteki, kjer je bil Kopitar tedaj prvi kustos. Miklošič sam imenuje Kopitarja svojega učitelja. Navajal ga je med drugim, kakor vemo iz dopisa Grimmu, k študiju sanskrita, nazivajoč svojo dobo za predanskrtsko: moral ga pa je

(Nadaljevanje na 3. strani)

1300 družin pri Devici Mariji v Polju

Na praznik Marijinega vnebovzeta sem romal na božjo pot k Devici Mariji v Polju. Nekdaj je bila to slavna Marijina božja pot. Zdaj pa je bila že opuščena; le peki iz Ljubljane so jo še obiskovali do zadnjega časa. Vojska pa je tu di tem prekrizala pot. Toda letos se mi pa zdi, da se to sudi k Devici Mariji v Polju povrnili stari, lepi časi. Že dopoldne so ljudje prihajali častiti sv. Rešnje Telo, ki je bilo ves dan izpostavljeno, in se pripravljali na Marijo za varstvo in pomoč v budih časih. Višek pa je dosegla izredna domača družinska romarska pobožnost popoldne. Od štirih do petih so molili moše in fantje. Ko sem poslušal njihovo molitev in petje, sem bil prijetno iznenađen. Molili so počasi, razločno, glasno; njihovo petje pa me je kar prevzelo. Nebojte sem začel peti z njimi. Zmaj pa so se že pred peto uro začele zbirati poljske družine: p. ošte kmečke, delavce, uradnike. Zvonovi so jih vabili k izredni slovesnosti. Vstopim se k eni izmed njih in jo vprašam: Kaj to pomeni? Kakšne listine nosijo v svojih rokah? Prijazno mi odgovori, da prinašajo na povabilo g. župnika Mariji, svoj župnijski zavetnici, za god posvetilne listine v dokaz, da se niso posvetili samo z besedo Marijinemu brezmadežnemu Srcu, ampak s srcem, z dušo, v resnici in dejanju. Vedno večja množica družin z majhnimi in velikimi otroki je prihajala od vseh strani. Ves trg pred cerkvijo je bil že poln in še so prihajale. Ura je odbila pet. Zvonček v cerkvi je zapel in povabil družine k darovanju. Začele so vstopati v krasno razsvetljeno in ozaljšano cerkev. Pevski zbor je zapel na koro Marijino pesem. Vsem

nam je pri srcu postalo mehko. Prva družina — najprej oče, potem otroci, nato mati — je stopila pred oltar, oddala posvetilno listino in potem hvaležno priložila še dar za domačo župnijsko cerkev. In prišla je druga, tretja, četrta, vedno več jih je bilo. Posebno me je ganilo, ko sem videl mladega očeta in mater, oba z otrokom v naročju. Znoj je njima in otrokom lil po obrazu. Oddala sta posvetilno listino in še dar za cerkev in šla s sladkim bremenom v naročju okoli oltarja. Vse uro so romale družine, druga za drugo, okoli oltarja. Veliko pozornost in priznanje so vzbujale družine s petimi, sedmimi, devetimi in še več otroki. Ura je že šest, toda vrste še ni konec. S kora še vedno odmeva Marijina pesem, še vedno prihajajo nove družine in polagajo v dokaz, da so se posvetile Marijinemu brezmadežnemu Srcu, h Gospodovim in Marijinim nogam posvetilne diplome. Ob sedmih zvečer je to žudovito romanje 1300 družin končano. Ogronna množica posvetilnih diplom je na mizi pred oltarjem, na katerem je izpostavljeno Najsvetelše in v katerem ima svoj prestol Marija vnebovzeta. Tako domačega, tako prisrčnega in izrednega romanja, kakor sem ga na Veliki šmaren videl pri Devici Mariji v Polju, prav gotovo še ni bilo nikjer. S petimi litanijami Matere božje in z zahvalno pesmijo se je ta izredna slovesnost v Devici Mariji v Polju zaključila. To družinsko romanje je dokaz, da Marija v Polju osvaja s svojo milino in ljubeznijo vsa srca da vstaja ta predmestna župnika k novemu, globokemu duhovnemu življenju.

Kako majhen, ničev je človek, ako se ne klanja resnici. Zakaj resnica je Bog. (Mahnle.)

Koledar

Četrtek, 17. velikega srpana: Hincint, spoznavalec: Julijana, mučenica; Mamant, mučenec; Rogat, mučenec.

Petek, 18. velikega srpana: Helena, cesarica in vdova; Agapit, mučenec; Kriep, spoznavalec; Flor, mučenec.

Lutina sprememba: mlaj ob 21.23. Herschel napoveduje ob severu lepo, ob jugu dež.

Operno gledališče

»Aldas, Red Četrtek, Ob 17.

Kino Matica

»Še enkrat študenti« ob 13, 17 in 19.

Kino Union

»Carobae goale« ob 17 in 19.15.

Kino Sloga

»Krvave priče« ob 16 in 19.

Lekarnaška služba

Nočno službo (mažo lekarni): mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

ZGODOVINSKI PABERKI

16. velikega srpana:

L. 1716 se je podal Evgenu Savojskemu, poveljniku avstrijske vojske, Beograd, potem ko so branilci obupali nad rešitvijo. Avstrijci so namreč šest dni prej odločno porazili turško vojsko pod samimi belgrajskimi zidovi.

L. 1827 se je rodil v Ljubljani zgodovinar Dimitz Avgust. Po končani srednji šoli je študiral na Dunaju pravo, potem pa stopil v Ljubljani v službo pri finančni ter postal L. 1884 predstojnik fin. ravnateljstva. Svojo literarno delavnost je Dimitz osredotočil pri Zgodovinskem društvu za Kranjsko, kjer je bil nad dve desetletji društveni tajnik. Bil je urednik društvenega glasila, v katerem je objavil številne članke iz naše politične, kulturne, cerkvene in lokalne zgodovine, biografske podatke ter nekatere zgodovinske za slovensko slovnostno zgodovino. Kot tajnik in duša Zgod. društva se je živo zanimal za razna arheološka vprašanja, kakor tudi za stanje raznih podeželskih arhivov. Bil je šest let redaktor »Laibacher Zeitung« ter konservator dunajske centralne komisije za varstvo spomenikov. Čeprav se je čutil predvsem »Kranjec« in ne Slovenec, je vendar z ljubeznijo zasledoval pojave na slovenskem kulturnem polju. Po nalogu kranjske dežele je ob 600 letnici združitve Kranjske z Avstrijo izdal slavnostni spis Die Habsburger in Krain. Plod Dimitzovega neutrudljivega raziskavanja domače zgodovine in želje, da bi zopet poživil zanimanje za zgodovinska vprašanja, je obširno delo Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813. Ker je za novejšo dobo uporabljal zlasti kranjski deželni arhiv, mu je gradivo iziza 3. snopiča tako naraslo, da je zgodovina novega veka neprimerno obširnejše obdelana kot srednji vek. Zlasti podrobno obravnava kmečke upore, turške boje in reformacije. O pričetkih slovenske književnosti protestantovske dobe ni dotlejš še nihče tako temeljito pisal. Skušal je objektivno podati politični razvoj, kulturno in duševno rast svoje dežele in njenih prebivalcev. Umrl je 1886. leta.

L. 1914 se je začela bitka na Ceru, v kateri je srbska druga armada pod vodstvom generala Stepanovića poginjala v beg avstrijske čete pod poveljstvom Potioreka.

Mnogo zavednih Slovencev je že seglo po knjigi

»KRI MUČENCEV«

Zadnji izvidi so še v prodaji — Broš. 10 lir, vez. 20 lir

Odslej so naše nove telefonske številke: 23-61, 23-62, 23-63, 23-64

Sprejemanje poškodovanih novčanik

Sei pokrajinske uprave je z odločbo z dne 11. avgusta 1944, VIII. št. 2716-10, odredil, da morajo oblastva in uradi brezpogojno sprejemati v plačilo tudi poškodovane bankovce in novčanice, ako so na njih številke še čitljive in so te na obeh straneh iste.

64-8-82-48

so izžrebane številke bibliotiske tombole za trojke.

Trojke je zadel, kdor ima eno številko od dvojk in še dve danes objavljeni, ali vse tri nove v eni izmed vodoravnih vrst.

V trojke so uvrščene knjige: Cvet in sad, Oljki, Na vakance, Sonetni venec, Zbornik Z. P. in še Tavčarjeva novela: Cvetje v jeseni.

Prihodnje izžrebane številke za četverke bomo objavili v nedeljo, 20. t. m. Vse tablice, s katerimi ste zadeli, izločite od igre!

Razglas

Pri Zavodu za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini, se bo prodala na javni dražbi zaplenjena drogerija Jantigaj Mirka, Ljubljana, Krekov trg.

Dražba se bo vršila dne 7. septembra t. l. ob 9 v uradu, Puccinjeva ul. 9, prtl. desno.

Cenilna vrednost 128.189 lir. Izključna cena znaša 85.400 lir. Varščina znaša 12.800 lir.

Ponudbe pod izključno ceno se ne bodo sprejemale.

Dražbeni pogoji in seznam predmetov v drogeriji so interesentom na vpogled v uradnih prostorih Zavoda.

Dnevi, kdaj se lahko predmeti ogledajo v drogeriji, so razvidni v Zavodu.

Zavod za upravo imovine upornikov.

Operno gledališče

Četrtek, 17. avgusta, ob 17: »Aldas, Red Četrtek, Gostovanje tenorista J. Gostiča.

Petek, 18. avgusta: Zaprt.

v »SVETU« je bogato pisana beseda

L. 1921 je umrl kralj Peter I. Oslobojitelj.

17. velikega srpana:

1186. leta je zadnji Traungavec Otokar brez lastnih naslednikov in zaradi bolezni tudi brez upanja, da bi jih dobil, sklenil na sestanku v Georgenbergu ob Anizi s Leopoldom Avstrijskim dedno pogodbo, po kateri naj bi vsa štajerska vojvodina s celokupnim deželnoknežim imetjem pripadla Babenberžanom. Štajerski ministeriali in vitezi so si pri tem zagotovili zapis svojih pravic. Ko je pogodbo potrdila tudi krona, je postala važna sprememba, ki se je tikala tudi slovenske zemlje, pravomočna. Zgodilo se je to 1192. leta, ko je umrl zadnji Traungavec. Za dobo dobrega pol stoletja so gospodovali nato štajerski deželni knezi iz rodu Babenberžanov. Iz te dobe je končna ustalitev štajerskih meja proti Ogrski. Med Dravo in Muro se je stalno od Madžarov ogrožena meja Podravja utrdila onstran črte Ptuj-Radgona. Za Slovenske gorice je tedaj nastopila doba blagostanja, obsežne kolonizacije in varnosti pred Madžari, ki jo je zagotovila obrambna organizacija strelcev in strelskih dvorcev, razpostavljenih ob štajersko-ogrski meji. Po zaslugi te uslanove se je pomaknila meja med Dravo in Muro na škodo Ogrske na črto Središče-Ljutomer in nato na Radgono in Boranje.

1812. leta so se ruske čete po hudih bojih s Francozi umaknile iz gorečega Smolenska v smeri proti vzhodu.

Droblne novice

Truplo župnika - mučenca Viktorja Turka na Zalah. Obenem z 31 žrtvami z Grčaric so izkopali tudi Truplo pokojnega begunjskega župnika Viktorja Turka, ki so ga komunisti odpeljali 15. septembra 1943 in ga zveržili v umorili 24. oktobra 1943. Truplo leži na Zalah, kjer ga lahko vsi prijatelji počastijo. Dan pogreba bomo javili pozneje.

Slovenska maša kadušnica za pokojnega duhovnika Ludvika Novaka bo v petek, 18. avgusta, ob 8 v cerkvi sv. Terezije na Kodeljevem. Vabljeni njegovi rojaki, znanci in prijatelji, zlasti pa Kodeljevcani.

Duhovne vaje za duhovnike v Domu duhovnih vaj bodo šle od 21. do 25. avgusta; od 28. avgusta do 1. septembra; od 11. do 15. septembra; od 23. do 29. septembra in od 2. do 6. oktobra. Za oba tednja v avgustu je še vedno sob prostih in nekaj še tudi za one v septembru. Prosimo za pravočasno prijavo. Podrobnejša navodila glej v škofijskem listu 15. maja, str. 44.

Notranjet! V petek, 18. avgusta, ob 16 aestanek.

Sei piuč. oddelka

Dr. Fr. Debevec

redno ordinira od 11 — 12 in od 14 — 15.

Danes ob 16 začete mislilnskega tečaja o Indiji za pred. gg. duhovnike v Marijanšču.

Vabilo na redno letno skupščino Gostilničarske nabavljalne zadruge za Ljubljansko pokrajino r. z. z o. j., ki bo v četrtek, 24. avgusta 1944, ob 9 v Ljubljani v vrtem salonu gostilne Banko na Šmartinski cesti 3 z običajnim dnevnim redom. Uprava.

Dekanija Ljubljana-okolica ima mesečno konferenco v četrtek, 17. avgusta.

VAZNI PRIPOMENKI ZA GOSPODINJE

Beg A.: Naše gobe. S 75 slikami v bakrotisku. 74 strani, lir 20.—.

Humek M.: Dobar sadjevec. 75 strani, lir 12.—.

Humek M.: Sadej v gospodinjstvu. 100 strani, broš, lir 15.—, vezana lir 30.—.

Mihelič Fr.: Zdravilne rastline. S 68 slikami v bakrotisku. 251 strani, vezana lir 75.—.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred škofijo 5 — Miklošičeva c. 5

Sekanje drv v šišenskih gozdovih. Prihodnji ponedeljek, 21. t. m., ob 8 se bo pri hotelu »Bellevue« sestala komisija mestnega preskrbovalnega urada, ki bo določila, koliko drv morajo oddati posestniki gozdov v k. o. Sp. šiška na šišenskem hribu in Mostecu. Pregled se bo začel na gozdnih parcelah pivovarne Union. Posestniki gozdov so vabljeni k ogledu.

Mestni domovinski urad zaradi enačenja prostorov v petek, 18. in v soboto, 19. t. m., ne bo posloval za stranke.

Mestno kopališče v Prečni ulici, bo zaradi enačenja od erode, 16. t. m., pa do 31. t. m., zaprto.

Zadnja knjiga »Slovenčeve knjižnice« je

HENRIK FEDERER:

GORE IN LJUDJE

Iz nje sijajo gore, preprosti ljudje in resno življenje, ki zahteva za vsak greh trd in neizprosen obračun.

KUPITE IN BERITE!

Dijake in vse dol opozarjamo na tečaj za popravno in privatno izpite ter pripravnice za višji razred. Poučjuje se vsi srednješolski in meščanskošolski predmeti ter tudi jeziki ločeno za vsak razred posebej. Pričetek 8. avgusta. Vpisovanje šole to teden dopoldne in popoldne. Informacije: Specialne strokovne instrukcije. Kongresni trg 1-11.

Sladkorno bolne, ki neobhodno potrebujejo insulin, naj ordinirajo zdravniki s potrebnimi nakazili in potrdili napotijo v splošno bolnišnico v ambulatorij za diabetike, kjer jim bo določena in nakazana množina insulina, ki ga bodo dobivali v za to določenih lekarnah.

Odvajalni čaj »PLANTA« dobite v vsaki lekarni.

Dogodki in novice današnjega dne

NOVI GROBOVI

† Maks Zupančič. Dotrpel je v Ljubljani Maks Zupančič, učitelj. K zadnjemu počitku ga bodo pospremili v četrtek, 17. t. m., ob 14.30 iz kaple sv. Krištofa na Zalah.

† Franja Kobi. V Bogu je zaspala v Ljubljani gospa Franja Kobi roj. Žitnik, veleposelstnica v Borovnici. Ne-pozabno rajnico bodo prepeljali v Borovnico, od koder jo bodo pospremili na zadnji poti iz njene rojstne hiše na farno pokopališče v Borovnici ob 9.

Naj rajnima sveti večna luč, vsem njunim dragim naše iskreno sožalje!

Salezijanski duhovnik Lud. Novak - žrtev komunizma

Zopet eno duhovniško življenje manj! Število slovenskih mučencev se je zopet povečalo! Zadnje dni se je trdno in nepobitno dogajalo, da je bil 17. novembra 1943 od komunistov ubit g. Ludvik Novak, salezijanec iz Mladinskega doma na Kodeljevem.

Kdo ni poznal tega vedrega in nasmehane gospoda? Ljubil je pesem, ljubil je šalo; kamor koli je prišel, povod se širil veselje in dobro voljo. Čeprav je stal z obema nogama sredi dela za mladino, je bil vedno pripravljen, žrtvovati se za čast hiše božje; rad je pridigoval, rad je spovedoval — ne le v cerkvi sv. Terezije na Kodeljevem, marveč povsod po mestu in na deželi. Vodil je nešteto duhovnih vaj in misijonov: od šišenske cerkve do Slovenjegra Grada, od Prekmurja do ljube domače Primorske.

Ta gospod je torej padel pred več kot po leta v svojem domačem kraju blizu Vrem na Primorskem. Odkrit in dobrodušen, kakor je bil, tako rekoč ni imel sovražnikov. Zato do zadnjega nismo mogli verjeti raznim poročilom, marveč smo še vedno gojili tih nado, da se morda nekoč vrne. Resnici na ljubo moramo priznati, da se g. Ludvik proti komunizmu ni temperamentno zaganjal; spre-

govoril je le tedaj, ko se mu je zdelo potrebno, pa takrat tehtno in stvarno. Morda je prav zategadelj njegova beseda tembolj zalegla. Vsekakor je učinkovitost njegovega dela presodil nasprotnik sam: g. Ludvik mu je bil na poti, zato je moral pasti.

Najprikladnejša prilika se je ponudila komunistom lani jeseni, ko se je g. Novak 16. novembra ponovno napotil na svoj dom, na katerega je bil navezan z vsem srcem. Izstopil je v Divači, odkoder se je odpravil v Matavun z namenom, da bi naslednji dan pridigoval v Košani za celodnevno čiščenje. Prenočil je pri svoji sestri. Tu so potrkali morilci na vrata proti jutru 17. novembra in ga odpeljali s seboj. Sprva mu niso pustili vzeti niti suknje niti naočnikov, češ, saj s tem bomo itak naglo opravili, kakor je pikro pripomnil eden izmed njih. Šele na prošnjo so toliko odnehali, da so mu pustili obleči se.

Gospod Ludvik je vedel, da ga peljejo v smrt. Vzel je iz žepa rožni venec ter ga pričel pobožno moliti...

Ničesar več ni bilo mogoče izvedeti o njegovi usodi. Mladi njegovi prijatelji iz Mladinskega doma — trije pogumni fantje — so se odpravili na pot, da ga poiščejo, pa so izginili še sami brez sledu. Tudi o njegovem grobu dolgo časa ni bilo mogoče ničesar dognati. Vsa poizvedovanja so bila brezuspešna; nihče ni vedel — ali ni hotel dati nobenih poslušil. Šele pomagala se je skrivnost prišla jasnit. Baje je najprej neki pastir zasledil uro hoda od Matavuna grob ubitega duhovnika, čigar truplo je bilo le rahlo prekrito s prstjo. Zdi se, da so komunisti z vso strogostjo prikrivali smrt g. Novaka.

Tako je danes z vso gotovostjo izpričana mučeniška smrt g. Ludvika Novaka. Njegovega trupla sicer še ni bilo mogoče izkopati in prenesti na blagoslovljeno zemljo.

Tam nekje okoli Vremšiče na Notranjskem pa šume gozdovi in sklanjajo svoje veje nad zapuščenim grobom, v katerem mlad primorski duhovnik čaka svoje vstajenje in — vstajenje svojega ljudstva...

(Nadaljevanje s 3. strani.)

kakor Grimma vzpodbujati tudi k študiju litavščine. Miklošičev prvi epiz je bila L. 1844. oena Boppove primerjalne grammatike v »Jahrbücher der Literatur«, in aicer v prvem četrtilletju, torej še pred Kopitarjevo smrtjo in z naslovom v živi pagini »Sanskrit und Slawisch«. Kopitarjev vpliv ni viden le v prevzemu nekaterih njegovih hipotez, kakor n. pr. tako imenovane panonske teorije o domovini starocerkvenoslovenskega jezika in teorije je južnoslovenskega štiridelnega slovenizma, v katerega naj bi se bili šele pozneje v začetku VII. stol. kot klin vcepili prvotni Srbi in Hrvati, ali tudi v gojitvi balkanistike, ki jo je sam dalje razvil, Miklošič je naravnost nadaljevalec mnogih Kopitarjevih znanstvenih zasnov, kakor omejenjane balkanistike ali izjave nekkih spomenikov, n. pr. starocerkvenoslovenskega Supraselskega kodeksa, katerega del je celo iz Kopitarjeve biblioteke prešel v ljubljansko, dela za cerkvenoslovenski slovar i. dr. Seveda, vse to ne v smislu očitkov plagiatu po Vlacu Hanki in Oroslavu Cafu.

Lastno Kopitarjevo znanstveno delo razpada nekako na tri dobe. Prva, ki jo je že v začetku tako sijajno otvoril s slovensko slovnico, s katero je položil temelj vsemu nadaljnjemu razvoju slovenskega književnega jezika in katera nima niti ene neslovenske besede v sebi, sega od L. 1806. do L. 1818. Značilno za njegovo znanstveno publicistično delovanje postane vedno bolj objavljane številnih, toda vesokoli ostroumni in predmet z novo lučjo osvetljujejočih beležk, člankov, ocen in razprav, vseh blizu dve sto, v najrazličnejših, zlasti dunajskih časopisih tedanje dobe. Že za časa njegovega življenja se

je izrekla, od Matije Cope L. 1833. in od Vuka Karadžića L. 1841., želja, da bi se raztreseni Kopitarjevi spisi ponatistili v posebni knjigi, kar se je po smrti ponavljalo od raznih strani do naših dni. Za prvo dobo je to storil Miklošič L. 1857., ko je na 880 straneh izdal, vendar nepopolno in ne povsem zadovoljivo za današnje zahteve, prvi del Kopitarjevih »Kleineren Schriften«, ki jih na naslovni strani označuje kot epise jezikoslovne, zgodovinske, narodopisne in pravnozgodovinske vsebine, kar že samo po sebi priča za Kopitarjevo široko znanstveno zanimanje. Druga, srednja doba, je doba sodelovanja v dunajskih Jahrbücher der Literatur od 1818. do 1834. L., katerim je bil L. 1829. tudi glavni urednik. Spisi mu postajajo večji, znanstvena področja širša, vendar z opazljivimi glavnimi smermi. Te epise je na moj predlog sklenila izdati v slavnostni epomin naša akademija, pa je njih prva polovica, I. knjiga do 1824. L. z nad 400 stranimi, že v vaših rokah. II. knjiga z drugo polovico je v tisku. V tretji dobi, od L. 1834. do smrti, stopa — spodbetka, v prvih dveh dobah, tako intenzivno sodelovanje v časopisih popolnoma v ozadje, pa se pojavijo posebne publikacije, kakor v prvi vrsti L. 1836. znamenita, z mnogimi dodatki, n. pr. izdajo slovenskih Brizinskih spomenikov ali za slovensko in starocerkvenoslovensko zgodovino važnega traktata Conversio Bagairorum et Carantanorum i. dr. pomnožena izdaja starocerkvenoslovenskega glagolskega spomenika prazniških homilij, kateremu je Kopitar nadel ime Glagolita Clozianus po imenitlju grofu Clozu. Je to tudi prva izdaja katerega koli starocerkvenoslovenskega spomenika eploh. Z njo je Kopitar postavil na trda tla vprašanje starostne

prioritete glagolske pisave, ki jo je Dobrovski smatral za poznejši izum dalmatinskih glagoljšev, a ruskim slavistom je bila še mnogo pozneje nekam nepriljetna misel o mlajšem poreklu tako imenovane cirilice. Druga posebna knjiga iz L. 1840. »Hesychii glossographi discipulus et

Russus« po rokopisu XII. do XIII. stoletja vsebuje poleg izjave v naslovu omenjenega rokopisa še 22 raznih krajših, vendar važnih dodatkov filološke in slavistične vsebine, kakor jo sam označuje. Posvečena je berlinski in petrograjski akademijski znanosti. Kakor reče ni se skozi vse Kopitarjevo razpravljanje vleče njegova na trdnem prepričanju sloneča domneva, da je bila domovina starocerkvenoslovenskega jezika slovenska Panonija. Opiral je to na jezikovne in historične razloge. Zadnje je nahajal v postaviti av. Metoda za panonskega nadškofa. glede prvih pa je stalno opozarjal na cerkvene terminološke izraze germanske izvora, kakor pop, post, itd., ki so mogli biti sprejeti v starocerkvenoslovensko le med Slovenci v Panoniji. Ako tudi tak leksikalni argument, kakor nam je danedne jasno, ne more odločiti o poreklu jezika, vendar je nedvomno, da je bil, kakor tako isto sedaj bolje vemo, precejšen vpliv tudi panonskoslavenščine na prvotno starocerkvenoslovensko južne solunskega izvora, kar je Kopitar intuitivno čutil in po svoje razlagal. V tej smeri je zlasti Pavel Šafařík iskal tako imenovane panonizme, seveda v okviru Kopitarjeve hipoteze, ki jo je sprejel že po Kopitarjevi smrti, dasi je bil sprva silno proti njej. Tudi teorija deljene naselje južnih Slovanov ima cum grano salis pravilno jedro. Gotovo so se na primer prvotno ne slovenski Hrvati, kakor

priča njih ime in poroča cesar Konstantin Porfirogenet, naselili med južnimi Slovenci v hrvaškem Primorju šele pozneje v začetku VII. stol. ter tu ustanovili prvo hrvaško državo. V balkanistiki je Kopitar že marsikaj jasneje videl, nego poznejša veda, ki je njegove izjave o tem v starih, težko dostopnih časopisih do malega prezrla. Kako bistroumno spravljala — v primeri z drugimi slovanskimi jeziki — popolnoma posebni razvoj bolgarščine v zvezi z romanizacijo Balkana. Njegovo zavzemanje za čisti narodni jezik in njega duševno blago ni le plod romantike. Že v gramatikah se sklicuje na Slovenca Žigo Popoviča in njegovo delo »Untersuchungen vom Meerec iz L. 1750. Imenuje ga entuziasta za slovanščino in globoko obžaluje, da se ni mogla uresničiti njegova življenjska želja, preučevati slovanski jezik in zgodovino med Jadranskim in Črnim morjem. »Kako dalje bi bil sedaj v vseh ozirih v poznanju tega torišča srednje zgodovine,« vzklika. Omenjeno Kopitarjevo zavzemanje, ki je rodilo toliko blagodejnega sadu v trudu za Vukove reforme na polju književnega jezika in pisave, je prevažalo vsega Kopitarja do zadnjih njegovih razočaranj v zvezi s ponesrečenima poizkusoma metelžice in dančice okoli L. 1833. Koliko se je boril za narodni novogrski jezik, trudil se je tudi za pravilni izgovor grščine in za ustvaritev albanskega pravopisa po avstrijah načelih, za vsak glas svoj poseben enoten znak brez vsakršnega pridatka; kajti bil je odlični fonetik, — toda znanstvena fonetična pisava ne more biti istočasno in praktično rabo književnega jezika. Ito, kar se je izvršilo za Srbe in je skušal izvršiti za Albance, kajpada z razliko v alfabetu, je sanjal uvesti tudi pri Slo-

venih, kateri so pa imeli že nad 250 letno književno tradicijo z latinsko pisavo in so bile zato tu povsem druge okoliščine, ki so onemogočile iz napačnega izhodišča, to je mešanje latinice s cirilico, oziroma novimi izmišljenimi znaki, poteklo izvedbo, kar je vedlo na koncu do zagrenitve na Kopitarjevo, ogorčenja na drugi strani. Tudi velike nade z Jakobom Županom so esplahlele. Toda dandanes pripada vse to preteklosti in kakršno koli ogorčenje ni več na mestu. Prenehalo je tudi že nekdanje nezadovoljstvo in ogorčenje nad Kopitarjem pri Cehih, ki jim je, spetkot skupno z Dobrovskim, po svojem ostrm kritizmu osumil njihovo vso časovno častne falzifikate, dozdevne staročeske slavne literarne spomenike. Razblinila so se v nič tudi razna neutemeljena natolcevanja političnega značaja, kakor je to izprevidel in tudi javno izjavil L. 1860. Že znameniti

SPOROČAMO SVOJIM CENJ.
ODJEMALCEM, DA SO NAŠE
NOVE TELEFONSKE STEV.

TOVARNA FUZINE 20-54
TRGOVINA SV. PETRA C. 17 28-06

„ŽIMA“

JAGER

MILAN
TOVARNA ŽIME
IN ŠČETK

SE VEDNO NUDIMO:
KVALITETNO ČISTO ŽIMO
RAZNOVRSTNE ŠČETKE

Kaj je novega pri naših sosedih?

S Spodnje Stajerskega

Spominska slovesnost v Lofah je bila prirejena te dni v počastitev žrtve komunističnih tolovajev Franca Posseka. Pogreb je bil zelo slovesen in se ga je udeležila velika množica prebivalstva. Ob grobu je zapel moški pevski zbor iz Konjice, namesto odsotnega okroglega vodje se je poslovlil od padlega tovariša član stranke Laisehek, ki je omenil, da je bil padli nemški prvoborilec in da gre njegovi iniciativi za sluz, da je bila zgrajena železnica iz Poljčan v Zreče, s čimer se je to ozemlje odprlo gospodarstvu. Opekarna, ki jo je doslej vodil, je bila njegovo delo. Padli je bil star 80 let in še vedno neumorno delaven. Takoj po razsuhu je dal svoje moči na uslugo štajerski domovinski zvezi in je bil od tedaj delaven kot krajevni kmečki vodja.

V izraz zahvale za rešitev Führerja so nameščenci poštne urada v Celju darovali 2500 mark nemškemu Rdečemu križu.

Iz Hrvaške

Obletnica Radičeve smrti. Ob 16. obletnici smrti predsednika prejšnje Hrvatske seljaške stranke Stefana Radiča objavljamo hrvaško časopisje obširne spominske članke o pokojnikovem udeleževanju na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. Casopisje ob tej priliki

podvaja, da je bil pokojni Radič velik učitelj svojega naroda ter da je svoje življenje žrtvoval za hrvaško neodvisnost.

Visoko nemško odlikovanje. Nemški opolnomočeni general v NDH general v Glaise Horstenau je po Führerjevem naročilu izročil višjemu ustaškemu častniku Josipu Memiću odlikovanje nemškega orla I. stopnje z meči. Ustaški častnik Memić je dobil visoko nemško odlikovanje v znak priznanja radi poglobitve tradicionalnega hrvaško-nemškega bratstva v orožju. Odlikovanje Memić deluje kot načelnik vzgojnega oddelka v hrvaškem vojnem ministrstvu.

Iz Srbije

Von Papan v Beogradu. Beograjska »Donau Zeitung« poroča, da se je na potovanju iz Ankare v Berlin ustavil v Beogradu dosedanj nemški poslanik v Ankaru von Papan. Na beograjski postaji so ga sprejeli zastopniki nemških vojaških in civilnih oblasti. Von Papan se je zadržal v Beogradu samo en dan ter je bil ta čas gost poveljnika nekega armadnega zbora generalfeldmaršala von Weichsa. Isti list tudi poroča, da so na sofijsko postajo že prispeli tudi prvi transporti nemških državljanz, ki so po prekinitvi diplomatskih zvez med Turčijo in Nemčijo zapustili turško državno ozemlje.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Praznik Vel. šmarna po stari tradiciji

Lepi Marijin praznik, ko je naš kmečki pokosil travnike in požel žitni klas, pade v čas, ko se naše kmečko ljudstvo hoče zahvaliti Vsemogočnemu za srečno prestane vremenske grožnje. Mnogo obetajoči žitni klas je spravljen pod streho in v kašči je že prva moka. Prav na ta praznik se začenja romanja kmeč. ljudstva na razna božja pota. Letos so bila ta romanja omejena. Mnogi so porabili na praznik k dobroti Materi Božji, kjer se je zbralo mnogo vernega ljudstva od vseh strani zapadne ljubljanske okolice in tudi iz Ljubljane je krenilo mnogo romarjev na Dobrovo. Dan je bil nekoliko čemer, oblačen in hladen. Kakor bi bil odrezal, je popustil zadnji poletni vročinski val že v ponedeljek zvečer, ko je nekoliko porosilo. Na praznik jutraj je rahlo dežilo, nato pa je sonce le tu in tam zasnilo, kakor se izražajo nekateri Dolenjci, kadar hočejo reči, da sonce le slabo sije skozi sive oblake. Ljubljanci so porabili priložnost, da so delali izlete v bližnjo okolico. Velik je bil naval na nekatere gostilne, kjer so točili še kako kapljico belega ali rdečega vina. Mnogi pa so dirkali na kolesih, zlasti Večna pot je bila pravcati eldorado za kolesarje in kolesarice. Drugače je praznik v mestu minil brez hujših nesreč in dogodkov.

Prodajal je navadno vino za buteljčno

Ljubljanski gostilničarji so znani po svoji skrbni za goste, za dobro postrežbo in kapljico. So pa med njimi bele vrane, ki ne delajo časti svojemu stanu. Tako je bil gostilničar Stefan prijavljen posebnemu sodišču za javno varnost, da je letos v začetku avgusta prodajal gostom navadno vino za buteljčno, torej mnogo dražje. Gostilničar Stefan je kupil pri vinskem trgovcu Puntarju v Logatcu navadno vino, ki bi ga bil moral kot odprto vino prodajati najdražje po 40.10 lir liter. In v tem znesku je bil vračunan za njegov zakonito določen zaslužek ali dobiček. Gostilničar Stefan pa je to vino prodajal v sedemdesetlitrskih steklenicah

Posebno zanimivo poglavje v zadnji knjigi I. SVETOVEGA letnika z naslovom:

»TAJNOSTI NARAVE«

ho: Borba za obstoj. Vsaka živ ima v svojem obstoju dve nalogi: skrb za ohranitev življenja in pa skrb za ohranitev vrste. To in še kaj drugega sila zanimivega boste brali v omenjeni knjigi, ki jo je napisal dr. Fr. Mihelič. — Starši! Za izobrazbo svojih otrok, takoj naročite SVETOVE KNJIGE!

po 50 lir, torej liter za okoli 70 lir. Pač velik »superprofit«! Pred sodnikom poedincem se je gostilničar Stefan skušal na vse načine oprati in opravičiti. Delal se je, kakor da bi bil gostom napravil veliko dobroto in uslugo, ko jim je nosil na mizo navadno za buteljčno vino. Bil je obsojen na 7 dni zapore in 2000 lir denarne kazni.

Kolesarska stojala na živilskem trgu

Mestno tržno nadzorstvo je sedaj postavilo na zgornjem in spodnjem koncu Vodnikovega živilskega trga posebne stojnice za kolesa, kakor je bilo to že uvedeno pred pomladjo leta 1941, a so pozneje stojnice porabili za druge namene. Vsak kolesar mora kolo, preden hoče na trgu kupovati kake potrebščine, izročiti posebnemu čuvaju, ki ga prevzame v varstvo proti mali odškodnini 1 lire. Kolesa po živilskem trgu voditi je strogo prepovedano. Policijski stražnik, ki nadzira red na trgu, ima dolžnost, da vsakogar zapiše, kdor ne upošteva določbe o kolesarskem prometu na živilskem trgu med tržnimi urami, ko je vsako kolesarjenje sploh od 8 do 11 prepovedano.

Bil je pravcati sadni semenj

Napoved izkušenih in previdnih sadjarjev, da bo sadna letina letos prav dobra, se je uresničila in preseгла vsa pričakovanja. Po mnogih dolenjskih krajih je rekordna sadna letina jabolk in hrušk. V soboto je prispela z Dolenjske večja pošiljka jabolk. Po posredovanju Prevoda je bilo pripeljano poldrugi vagon zgodnjih jabolk. Prispela pa je dalje v Ljubljano tudi večja pošiljka tirolskih jabolk. Pred tvrdko I. Pielick & Co. v kotu Pogačarjevega trga ob škofjski palači se je v soboto dopoldne in deloma popoldne razvijal pravcati sadni semenj. Od vseh strani so pritiskali branjevc in branjevke, prodajalci sadja in prodajalke ter odvažali njim določene množine jabolk. Prodajali so pa tudi lepe hruške in naposled uvožene paradiznike. Tudi v ponedeljek je bila živahna kupčija s hruškami in jabolki.

Razstava letalske zaštite v Beogradu. Pod geslom »Življenje se razvija dalje« so dne 10. avgusta odprli v Beogradu zanimivo razstavo, na kateri so prikazane posledice dosedanj letalskih napadov na beograjsko mesto ter potrebni ukrepi za varnost prebivalstva pred nadaljnjimi letalskimi bombardiranj.

Delitev hrane med prizadete Beograjane. Glavni odbor Srbskega Rdečega križa je razdelil hrano med beograjsko prebivalstvo, ki je bilo prizadeto pri dosedanjih letalskih napadih. Hrano so dobili predvsem tisti, kateri so pri dosedanjih letalskih napadih ostali brez strehe in stanovanja. Prizadetemu prebivalstvu so delili hrano tudi v Nišu. V Beogradu so nadalje odprli še tri nove mlečne kuhinje, ki pripravljajo hrano izključno za otroke.

Podpore za žrtve letalskih napadov. Srbski ministrski predsednik general Nedić je kot predsednik odbora za podpiranje delavskih družin pozval srbski narod, predvsem pa vse delodajalce in premožnejše sloje, naj z izdatno podporo prispejajo na pomoč v hudi stiski se nahajajočim oškodovancem po letalskih napadih. Odbor za podpiranje teh težko prizadetih slojev je dosedaj razdelil med oškodovance letalskih napadov v Beogradu 2.600.000 din, v Nišu 2.000.000 din, v Smederevu 400.000 din, v beograjskem okrožju — Čukarica in okolica — 400.000 din, za delavske družine in ostalo prebivalstvo v drugih srbskih krajih pa 2.125.000 din.

Nove cene za električni tok v Beogradu. Ravnateljstvu tramvaja in razsvetljave v Beogradu so bile dovoljene nove cene za električni tok. Ena kilovatna ura električnega toka za razsvetljavo stane sedaj v Beogradu 18 dinarjev, za termične svrhe pa 10 dinarjev podnevi, ponoči pa 7 dinarjev.

Se medveda bi obrila
krema Rapida brez mila

BRIVNA KREMA
RAPIDA Brez mila, brez pene
PROIZVODI: VAN KAIT

MALI OGLASI

Službe
dobe

SLUŽBINJO
predno in pošteno, za vsa hišna dela, proti dobri hrani in plači, iščem za takoj. Poljanska cesta 68. (b)

ŠIVILJO
za perilo sprejemam takoj. — Poudarje poslati v upravo »Slovenca« pod »Spretnost«. 7271. (b)

Poizvedbe
IZGUBIL SEM
sop klučec. Najdištel naj jih odda v pisarni Leoniča, proti nagradi.

V najem
izže

TRGOVSKI LOKAL
v zvezi s pisarno ali skladiščem iščem za takoj; posredovalci dobro nagradi. Legar center mesta. — Hinko Privšek, Ljubljana, Kolodvorska 7. (a)

ZBIRKA
»SVET«

Kupimo

VOZICEK
za dvojčke takoj kupim. Bernekerjeva 34. Zelena jama. (k)

RJUJE
kapne, blazinske pravke in drugo posteljnino, rabljeno in novo, kupuje stalno Hinko Privšek, Ljubljana, Kolodvorska 7.

DVE OMARI
ZA OBLEKO
kompletno posteljo, več rjuh ali samo žimnico kupim. Na slovo pove uprava Slovenca pod št. 7122.

Prodamo

STEDILNIK
železen, prodam. Zaloška 24. (l)

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Zidovska ulica 1. (d)

MRCES IN GOLAZEN
sli, stenice, bolhe, čurke, molje, muhi, podgane, volharje in bramarje zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Zidovska 1.

KINO »SLOGA« 2-48

Največje delo španske filmske produkcije pod pokroviteljstvom španskega narodnega sveta!

Usoda ofitirske družine v zadnjih težkih španskih meščanških bojih.

»Krvave priče«

Alfredo Mayo, Ana Mariscal, José Nieto, Blanca de Silos. — Režija: José Luis Sáenz de Horedia. — Za nemški dialog: dr. Martin Jacob.

Predstave ob delavskih ob 16 in 19!

KINO »MATICA« 2-41

Salve smehal Dve uri neprilipnega razvedrila!

Do solz ob boste nasmejali v najbolj zabavni veseloligri sezone

»Še enkrat študent«

a priljubljen komikom Heinz Rühmannom v glavni vlogi. Film za mlado in staro — Zaradi izrednega zanimanja

Predstave ob 16 in 19.

KINO »UNION« 2-21

Nepozabno filmsko delo iz kraljestva nesmrtni muzike velikih klasikov. Bacha in Brahmsa

»Čarobne gosli«

Will Quadflieg, Gisela Uhlen, Eugen Klöpfer, Hans Hermann Schaufuss, Paul Hörbiger, Paul Henckels, Elsa Wagner, Otto Tressler itd.

PREDSTAVE ob 17 in 19.15!

Zahvala

vsem, ki so ob smrti našega skrbnega rednika, gospoda

Franceta Kordina

uradnika OUZD

z nami sošustvovali. — Posebno hvaležni smo gg. zdravnikom in čč. sestram Štajmerjevega doma za požrtvovalno nego, posebnemu društvu »Sloga« za ganljive žalostinke, vsem darovalcem cvetja in njegovim tovarišem, ki so ga v tolikšnem številu spremili na zadnji poti ali na kakršnen koli način počastili njegov spomin.

Anica Kordinova s hčerkama.

Zahvala

Ob prebriski izgubi našega predbrega moža, očka, sina in brata, gospoda

Jožeta Cergolja

izrekamo prav iskreno zahvalo vsem, ki so njemu in nam v tej težki uri stali ob strani, mu poklonili toliko cvetja ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo posebnemu društvu »Sloga« za ganljive žalostinke in vsem njegovim stanovskim tovarišem-železničarjem, ki so mu v tako velikem številu izkazali poslednjo čast.

Ljubljana-Dravljje, dne 13. avgusta 1944.

Zalujoča družina Cergoljeva

MAKS ZUPANČIČ

Dotrpel je naš ljubljani sin in brat, gospod

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v četrtek, 17. t. m. ob 1/3 popoldne iz Zal, kapele svetega Krištofa.

ZALUJOČI OSTALI

Zahvala

Ob prerani in nenadomestljivi izgubi našega ljubljanskega soproga, zlatega tatka, sina, brata, svaka in strica, gospoda

Viktorja Rupreta

nam je došlo toliko izrazov sožalja in sočustvovanja, da nam ni moglo zahvaliti se vsakemu posebej, ampak izrekamo najtoplejšo zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter sploh vsem, ki so počastili njegovo spomin, ga spremili k prezgodnjemu grobu in mu darovali cvetje in vence. — Sv. maša zadušnica se bo brala dne 18. avgusta 1944 ob 7 zjutraj v cerkvi sv. Družine.

Ljubljana, dne 16. avgusta 1944.

Zalujoči Rupretovi

Zahvala

Globoko užalosteni naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da so nas danes, za vedno zapustili in mirno v Gospodu zasopali naša ljubljena in skrbna mama, sestra, stara mama, tašča in prababica, gospa

Franja Robi

roj. žitnik

veleposestnica v Borovnici

Nepozabno pokojnico prepeljemo v Borovnico, od koder jo sprejmemo iz njene rojstne hiše na farno pokopališče v Borovnici v petek, 18. t. m. ob 9 dopoldne.

Borovnica, Ljubljana, Beograd, dne 16. avgusta 1944.

Zalujoči:

Ferdo, Drago, Vlado, Srečko, Tone, sinovi; Franika dr. Zupanova, Dana dr. Grudnova, hčerke; Ivana Ottoničar, sestra; Lina, Franci, Drago, Marijo, Lojze, Mitja, Ako, Igor in Marjanček, vnuki; Franica, Majda, Alenčica, Tatjana, vnukinje; Gregec, pravnik; Mija roj. Barle, Marija roj. Pollak, Nada roj. Stermeck, snaha; Franjo Hmeljak, dr. Franjo Zupan, dr. Frančko Gruden, zetje in vse ostalo sorodstvo.

ŽOGA SREČE

XXX. poglavje.

Borba v biljardni sobi.

»Kričite vendar, fantje!« je zavpil veliki Just Renner. »Saj imamo vendar vzrok, da kričimo, to in jim bomo tudi pokazati! Nič ne bi maral, samo da bi bili igrali fair, ampak zoper bolj umazano množico še nisem igral, odkar smo pred tremi leti igrali z »Glockerjem«! Stettinovi igralci so se po svoji čudežni zmagi upravičeno zabavali v oblačilnici. Ko je bil neodločen izid po vsej priliki neizogiben, jim je zmaga padla tako rekoč iz neba. Nekoliko hektarov brzega teka, ki ga je tekel Anton, in neprecenljivi gol, ki jih najbolj verjetno postavil v tisti seziji na vrh tablice pred divizije: vse se je vrstilo prav dramatično. Anton pa je na vso hvalo skomignil z rameni. »Malo sem imel opravičiti zraven, fantje!« je rekel malomarno. »To je bil Rudijev gol. Rudi je bil tisti, ki ga je zanosal, Rudi, ki mi je očistil pot, da sem lahko te-

kel — vsakdo bi bil lahko postalo storil!«

Posmehovali so se tem besedam. »Očka« jih je ponosno gledal iz tistih svojih zarjavelih železnih naočnikov — toda Anton se ni dal omajati v svojem mnenju. Vsekakor je bil gol Torkerjev in zaradi tega ne pritiče njemu prav nikakršna pohvala. Kaj pa je bil naredil? Samo tekel je nekoliko metrov, pred seboj pa je imel samo bečka in vratarja. —

Toda vzlic temu, da je bila zmaga sijajna in tako lepa, da so sedaj imeli tako rekoč v žepu tolikanj zaželeno nagrado, za katero so se Papler in moštvo tako trdo borili — so bile njegove misli vse drugje. Preden preteče samo nekoliko ur, bo dobil zadoščenje od Jakoba Brucka.

Zaupal je vso stvar Torkerju. Peljal je svojega druga malo vstran in mu rekel: »Čakal bo tistega človeka, Brucka katerega bom tako premikstil, da še duša ne bo hotela ostati pri njem!«

»Dvomim, da ti bo dal priložnost, Anton!« je odvrnil stari športnik.

»Mimo tega bi bilo nevarno pričeti tukaj kaj takega; če občinstvo kaj zavoha, ne boš prišel živ iz mesta. Najbolje storiš, ako počakaš, da prideš domov v Stettin, fant, in ako potem želiš, da bi ti kdo svečo držal, kar povej. Jaz sem s teboj!«

Anton je za trenutek trezno premišljal in priznal, da je ta nasvet pameten, posebno še, ker je pravkar prišel »očka« v oblačilnico in prinesel vest, da se je bil Bruck pravkar odpeljal v velikem motorju s tako naglico, kakor bi mu bil rogatec za petami!

»Sreča zanj — in sreča zate!« je pripomnil Torker.

Na železniški postaji v Stettinu je med čakajočimi množicami, ki so se bile zbrale, da čestitajo zmagovalcem, bil tudi Johann Beck.

Naročil sem dobro večerjo za vaju, fanta,« je rekel radostni odvetnik in prijel z eno roko Antona pod pazduho, z drugo pa Torkerja. »Sedaj gresta z menoj naravnost v klub, kjer bosta moja gosta. Kaj praviš, Anton? Ne moreš priti — pa gospodična Mayer je odšla iz mesta in tako dalje? Kaj pa mu je, Rudi?«

»Veste, gospod Beck,« se je zarežal stari športnik. »Ker me je vprašate, vam povem, da želi nekaj več kot dobre večerje — in sicer boje!«

»Boja? S kom pa?« je vprašal odvetnik, čeprav mu niti treba ni bilo vprašati.

»S človekom, ki mu je ime Bruck!« se je zarežal Torker. »Danes popoldne je igral zoper nas za Gaden in je Antona nevarno napadel — le pogledite tiste šive na njegovem čelu!«

»Pred bojem se vedno pokrepčaj,« je pripomnil Beck. »Obadva sta potrebna dobre večerje. Potem, Anton — pa bomo že videli. Želim, da prideš, zapomni si!«

Na take besede ni kazalo drugega, kakor da je povabilo sprejel. Sploh pa je bil Anton v resnici prav lačen, kajti, ker je bilo pričakovati, da bodo Gadenški navijači priredili sovražno demonstracijo, je bil Papler porinil svoje igralce v prvi vlak, ki je vozil v Stettin, v katerem ni bilo mogoče večerjati.

»Kmalu boš član tega kluba, Anton. Danes popoldne sem te prijavil in eden veljakov v mestu podpira to prijavo. Zaradi tega bodi kakor doma,« je pripomnil Beck, ko sta šla skozi vrata kluba.

Bilo jima je usojeno, da se spomnita na te besede, za trenutek pa je Anton odvrnil: »Ne vem še, če je prišel čas, da bom mogel biti član takega kluba, kakor je ta.«

»Pa jaz vem!« je odvrnil odvetnik s tolikim poudarkom, da ga je Anton

moral pogledati. Toda edini odgovor, ki ga je dobil, je bil zagoneten nasmešek. Tiste dni je bil Beck zagriženo čudaki.

Vseeno pa je Anton z nekim zadovoljenjem slišal te besede. Klub Sloga je bil najimenitnejši klub v mestu, in vsakdo je bil njegov član, kdor je kolikaj veljal v mestu. Čeprav je Beck že večkrat silil Antona, naj mu dovoli, da ga prijavi kot člana, se je bil Anton vse dotlej vztrajno branil.

»Kadar se bom čutil upravičenega javiti se za člana, se bom. Danes pa tega še ne čutim.«

Pri tem je vsa stvar ostala. Vendar se Anton na odvetnikovo povabilo ni pomisljal, da bi šel tja kot gost, in izvršna postrežba in večerja, ki jo je bil Beck naročil, sta mu bili popolnoma všeč.

»Po večerji pa bomo v kadilni sobi pili črno kavo in kadili smotke,« je rekel Beck, ko je bila večerja pri kraju.

»Tale kadilna soba v Slogaškem klubu je ob sobotah zvečer prav zanimiva; prej ali slej pride sem vse, kar v mestu kaj velja.«

Tako je bilo videti.

Prvi človek, katerega je bil Anton opazil, ko je z Beckom na desni in Torkerjem na levi stopil v sobo, kjer je bilo polno odličnega občinstva, je bil prav tisti človek, ki ga je iskal!